[illegible] экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» ОРГАН ЧЕЧЕНО-ИНГУШСКОГО ОБКОМА КПСС, ВЕРХОВНОГО СОВЕТА, И СОВЕТА МИНИСТРОВ ЧЕЧЕНО-ИНГУШСКОЙ АССР

Газет арадувла 1923 шера денз ● ЕРА, 19 АПРЕЛЬ, 1979 ШУ. ● № 47 (6023). ● Мах 2 кепиг.

Хоастам хилба сийлахь-доккхача советски халкъа — коммунизм хьалъеш доаллачоа, дерригача дунен тIара машар бахьан долаш лерpагIа къовсам лоаттабечоа!

(КПСС ЦК ТIахьехамашкара).

Советски Союза Коммунистически парте Центральни Комитета Пленумах бола ИНФОРМАЦИОННИ ХОАМ

1979 шера 17 апреле Советски Союза Коммунистически парте Центральни Комитета аргIанара Пленум хилар.

Пленум хьежар иттазлагIа хержача СССР Лакхехьарча Совета хьалхарча сессе дешашка.

Пленуме къамаьл дир КПСС ЦК Генеральни секретара нов. Л. И. Брежнева.

КПСС Центральни Комитето йиззан боккъонцен къоабалйир нов. Л. И. Брежнева къамаьлацара СССР Лакхехьарча Совета балхах йола а халкъа депутатий ерригача Советий болх дIахо эргабоахаш тоабара хьакъехьарча лостамех йола а положенеш выводаш.

Пленуме иштта къамаьл дир КПСС ЦК Политбюро члена, КПСС ЦК секретара нов. М. А. Суслова.

КПСС ЦК Пленумо къоабалйир СССР Лакхехьарча Совета хьалхарча сессе организационни дешай хьакъехьара КПСС ЦК Политбюро предложе[illegible].

СССР Госплана председатела хьалхарча заместителалла хьожаварна дукъзадения КПСС ЦК Пленумо КПСС ЦК секретара декхарех нов. Я. П. Рябов мукъавалийтар.

КПСС ЦК Пленумо КПСС ЦК члена кандидаталлара КПСС членалла ваьккхар нов. Л. А. Борелин — КПСС Астраханский обкома хьалхара секретарь.

Цу тIехь ЦК Пленумо ший болх чакхбаьккхар.

СОВЕТСКИ ДЕМОКРАТИ ТОЛАР

ИТТАЗЛАГIА ХЕРЖАЧА СССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ХЬАЛХАРА СЕССИ

18 апреле Кремло хьайийлай иттазлагIа хержача СССР Лакхехьарча Совета хьалхара сесси. Март бетта мехка пачхьалкхен Iэдала лакхехьарча органе хиннa хоржамаш политически къахьегамен хьнар чIоаггIа айденнача, КПСС XXV съезда решенеш кхоачашьяра тIехьа къахьегамхоша къовсам лоаттабеча хьале чакхдьлар. Хоржамий кампане къахьтан тешавеш хьагойтар советски ях Коммунистически партенан цун ленински Центральни Комитетан гонахьа айхха кхотабенна болга. Дунен тIа эттара хьалхарча дегIаенача социализма кIоаргга демократизм хьагойтар цо.

СССР кердача Конституце — дегIаенача социализма заман боккъонца йолча манифеста лерда тIа духхьашха хилар хоржамаш.

Советски наха де а доагIаш доккхал ду мохк боахама а социально - культурни а дакъе дегIабоалабеча сийлахьа карагIдьннарех. Ленински парте белгалъь плаваш, вай Дахьо дIахо а дегIайоалара йоккхий перспективаш дерригача халкъо чIоаггIа къоабалъеш цхьаь дагара хьаллоацаш я. Партен халкъен цхьоагIонах латт кердача коталоний лерд.

Сесси хьедлалехьа хиннача Пленума КПСС Центральни Комитето йиззан боккъонцен къоабалйир Пленуме КПСС ЦК Генеральни секретара Л. И. Брежнева даьча къамаьлацара СССР Лакхехьарча Совета балхах йола а халкъа депутатий ерригача Советий болх дIахо эргабоахаш тоабара хьакъехьарча лостамех йола а положенеш выводаш.

Палаташа къаьст- къаьста яьча заседанешка дIаболабир сессе ший болх.

КЪАМИЙ СОВЕТЕ

IуйрИйна 10 сахьат даьлча СССР Лакхехьарча Совета палатай заседаней зале хьайийллар Къамий Совета хьалхара заседани.

Депутаташех хьалхашен безаш тIайийцар новкъостий А. Н. Косыгин, А. Я. Пельше, В. В. Кузнецов, П. М. Машеров, Б. Н. Пономарев, Ш. Р. Рашидов, Э. А. Шеварднадзе, М. В. Зимянин, К. В. Русаков.

Старейшинай совето тIадиллараIа иттазлагIа хержача СССР Лакхехьарча Совета хьалхара сесси хьаелла дош лу къаьнагIа волча депутатех цхьаннена — В. Е. Лобанова.

ИйсазлагIа хержача СССР Лакхехьарча Советe хоржамаш хиннача тIехьагIарча хана, аьлар цо, советски халкъо дукха болх баьб мехка экономически обороннии низ чIоагIбеш, наьха вахара хьал тоадеш, социалистически демократи дIахо эргалкхха тоаеш.

Парте хьакъалера политика, КПСС Центральни Комитето, сийлахь - воккхача Ленина гIулакх тешшаме дIахо кхухьаш вола, машарах коммунизманен тIехьа къьд ца лущ къовсам лоаттабеш вола новкъост Леонид Ильич Брежнев лерте лаьттача ЦК Политбюрос беш бола бернате болх цхьа барт болаш хьаллоац советски на[illegible].

СССР Лакхехьарча Совето шийна хьалхашка латта деххараш толаме кхочашделга дукхагIча дакъе хIара депутата балха хьнарах тийша хурга. Депутатий цIерагIа В. Е. Лобанова Коммунистически партена, ленински Центральни Комитета, дерригача советски халкъа дош делар шовех бенна боккха тешам шош сийленца кхочашбергхилара.

ИттазлагIа хержача СССР Лакхехьарча Совета хьалхара сесси хьайийллалта дIакхайкаду.

Дош лу депутата М. В. Зимянина. Старейшинай совето тIадиллараIа депутат В. П. Рубен Къамий Совета председателалла харжа предложени лу цо.

Из предложени массане а раьза хинна тIаэц.

В. П. Рубена палата председатела моттиг дIалоац.

Цхьа барт болаш хорж палата председатела заместителаш: Кустанайски областа «Харьковский» совхоза трактористка К. В. Довенбаева, Молдавски ССР колхозий Совета председатель И. М. Зайченко, СССР компоенторий Союза правлене секретарь Д. Б. Кобалевский, Курган-Тюбински областа «Вахшподстрой» треста машинист-бульдозерист М. Мирзоку[illegible].

Депутаташа чIоагIъю къаьст - къаьста ечен цхьана ечен Совета Союза а Къамий Союза а регламент. Иштта цхьа барт болаш чIоагIъю сессе ден повестка. Дувца оттаду укх тайпара дешаш:

1. Къамий Совета мандатни комисси хоржарах.
2. Къамий Совета массазара комиссеш вIашагIйохкарах.
3. СССР Лакхехьарча Совета Президиум харжарах.
4. СССР Министрий Совет вIашагIйоллараx.
5. СССР Лакхехьарча Совета регламента проектах а СССР Лакхехьарча Совета массазарча комиссей хьакъехьарча положенена хувцамаши тIатохарашн дарах а.
6. СССР Лакхехьарча Совета Президиума Указаш чIоагIдарах.
7. СССР халкъа тIахьожама Комитет вIашагIйоллараx.
8. СССР Лакхехьара суд харжарах.
9. СССР Генеральни прокурор хьожаварах.

Къамий Совето цхьа барт болаш чIоагIъю сессе ден повестки дешаш дувцара порядок.

Къамий Совета мандатни комисси хорж.

Цу тIехь СССР Лакхехьарча Совета Къамий Совета хьалхара заседани чакхйоал.

* * *

IуйрИйна 11 сахьат даьлча Йоккхача Кремлевски дворецe хьайийллар Союза Совета хьалхара заседани.

Гулбенаараша гIадбаха тIайийцар новкъостий Ю. В. Андропов, В. В. Гришин, А. А. Громыко, А. П. Кириленко, Д. А. Кунаев, Г. В. Романов, М. А. Суслов, Д. Ф. Устинов, К. У. Черненко, В. В. Щербицкий, Г. А. Алиев, П. Н. Демичев, М. С. Соломенцев, Н. А. Тихонов, И. В. Капитонов, В. И. Долгих, М. С. Горбачев.

ИттазлагIа хержача СССР Лакхехьарча Совета хьалхара сесси хьаеллара старейшинай Совето тIадиллараIа дош лу къаьнагIа волча депутатех цхьаннена А. П. Александровна.

Лакхехьарча Советe хиннача хоржамаша хьахьекхад, аьлар цо, КПСС XXV съезда решенеш толаме кхочашьяр дукха лоаттабеча къовсама къахьегамхой хьнар дIахо айдеина хилар. Юха а боккхача цизеца хьагучадьлар советски халкъ айхха цхьоагIо йолаш хилар, Коммунистически партена гонахьа из айхха кхотадена хилар, КПСС Центральни Комитето, тешаме ленинец новкъост Леонид Ильич Брежнев лерте лаьттача цун Политбюрос тахкдоаха массе тайпарен хьалхашка латта деххараш кхоачашдара тIадерзадьа гIулакхаш дерригача халкъо къоабалдеш хилар.

Тахан шай фуишеш кхоачашъе йолалу иттазлагIа хержа Советски Социалистически Республикай Союза Лакхехьара Совет.

«Кердача Конституце, — боахар новкъоста Леонид Ильич Брежнева, — кIоартагIча чулоацамца хьалбиэаб вай Iэдала органий, цу дакъе СССР Лакхехьарча Совета а, беррига болх. ХIаьта цу гIулакхо, ший аргIанна, керда дукха а доккхагIа деххараш кхоачашдеита дIадех халкъо Советашка ухийтача, шоай депутаташ ба яхан цо цIераш йоалчахагара.»

А. П. Александрова Коммунистически партена, цун Ленински Центральни Комитета дош делар Советий Мехка пачхьалкхен Iэдала лакхерча органе депутаташа халкъий шовех бенна тешам боа ца бара шоай дерригача низаш дIалургхилардах.

Ораторо хьахийкаду иттазлагIа хержача СССР Лакхехьарча Совета Союза Совета хьалхара сесси хьаеллар.

Къамаьл де дош лу депутата В. Н. Долгиха. Старейшинай Совето тIадиллараIа цо предложени лу Союза Совета председателалла депутат А. П. Шитиков харжа.

Предложени массава раьза а волаш тIаэц.

А. П. Шитикова хьалоац палата председатела моттиг.

Массава раьза а волаш хорж палата председатела заместителаш: Литва Компарте ЦК хьалхара секретарь П. П. Гришкявичус, Украински ССР Iилмай Академе президент Б. Е. Патон, В. И. Ленина цIерагIча Чарджоуски суперфосфатни завода аппаратчик П. Курбанов, Мински областерча «Победа» яхача колхоза машинашна доахан детта оператор З. П. Ярошевич.

Депутаташа чIоагIъю Союза Советен Къамий Советен къаьст-къаьста а цхьана а хургIолча заседаней регламент. Иштта массане раьза а волаш чIоагIъю сессе ден повестка. Дувцийта тIадахь укх тайпара дешаш:

1. Союза Совета мандатни комисси хоржар.
2. Союза Совета массазара комиссеш вIашагIйохкар.
3. СССР Лакхехьарча Совета Президиум харжар.
4. СССР Министрий Совет вIашагIйоллар.
5. СССР Лакхехьарча Совета регламента проектах СССР Лакхехьарча [illegible] Союза Советен Къамий Советен массазарча комиссех йолча положенена юкъе хувцамаши тIатохарашн дахьа[illegible].
6. СССР Лакхехьарча Совета Президиума Указаш чIоагIдарах.
7. СССР халкъа тIахьожама Комитет вIашагIйоллар.
8. СССР Лакхехьара Суд харжар.
9. СССР Генеральни прокурор хьожавар.

Союза Совето беррига раьза а болаш чIоагIъю сессе ден повестки дешаш дувцара порядок.

Союза Совета мандатни [illegible].

Цу тIехь чакхйоал СССР Лакхехьарча Совета Союза Совета хьалхара заседани.

* * *

13 сахьат даьлча Йоккхача Кремлевски дворецe хьайийллар Къамий Совета шоллагIа заседани. Председателал деш вар В. П. Рубен.

Къамий Совето ладийгIар мандатни комиссе председатела А. Г. Коркина Къамий Советe хержача депутатий полномочешка хьажарах яьча докладага.

Мандатни комиссе яьча представленега хьежа а хьежа палато соцам бир 1979 шера 14 марта ерригача хорж къамий округашка Къамий Советe хержача 750 депутата полномочеш бакъъе.

Цул тIехьагIа СССР Лакхехьарча Совета массазара комиссеш харжара дош къоастадир. Палата 15 массазара комисси хержар.

Цу тIехь чакхьъьлар Къамий Совета шоллагIа заседани.

* * *

14 сахьат даьлча палатай заседаней зале хьайийллар Союза Совета шоллагIа заседани. Председателал деш вар А. П. Шитиков.

Союза Совето ладийгIар мандатни комиссе председатела Е. С. Демуренко Союза Советe хержача депутатий полномочешка хьажарах яьча докладага.

Мандатни комиссе яьча представленега хьежа а хьежа палато соцам бир 1979 шера 14 марта ерригача хорж округашка Союза Советe хержача 750 депутата полномочеш бакъъе.

Цул тIехьагIа СССР Лакхехьарча Совета массазара комиссеш харжара дош къоастадир. Палата 15 массазара комисси хержар.

Цу тIехь чакхьъьлар Союза Совета шоллагIа заседани.

* * *

СОЮЗА СОВЕТЕН КЪАМИЙ СОВЕТЕН ЦХЬАНАРА ЗАСЕДАНИ.

17 сахьат даьлча Йоккхача Кремлевски Дворецe СССР Лакхехьарча Совета заседаней зале хьайийллар Союза Советен Къамий Советен цхьана яь хьалхара заседани.

Заседане хиннараша чIоагIа, дIаьхдаь тIоараш а детташ, ура а гIаьтта тIаэц новкъостий Л. И. Брежнев, Ю. В. Андропов, В. В. Гришин, А. А. Громыко, А. П. Кириленко, А. Н. Косыгин, Д. А. Кунаев, А. Я. Пельше, Г. В. Романов, М. А. Суслов, Д. Ф. Устинов, К. У. Черненко, В. В. Щербицкий, Г. А. Алиев, П. Н. Демичев, В. В. Кузнецов, П. М. Машеров, Б. Н. Пономарев, Ш. Р. Рашидов, М. С. Соломенцев, Н. А. Тихонов, Э. А. Шеварднадзе, И. В. Капитонов, В. И. Долгих, М. В. Зимянин, К. В. Русаков, М. С. Горбачев.

Заседане председателал деш ва А. П. Шитиков.

Сесси йолалу ден повестка аргIанара дош — СССР Лакхехьарча Совета Президиум хоржалга дувца.

Дош лу КПСС ЦК Политбюро члена, КПСС ЦК секретара, депутата М. А. Суслова.

Советски Союза Коммунистически парте Центральни Комитето тIадиллараца нов. Суслова оттаю Лакхехьарча Совета партийни группон палатай старейшинай Советашен хьаллаьца йола СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председателалла юха а КПСС ЦК Генеральни секретарь новкъост Л. И. Брежнев харжарах. СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатела хьалхарча заместителалла КПСС ЦК Политбюро членалла кандидат нов. В. В. Кузнецов юха а харжарах йола предложени.

М. А. Суслова депутаташка хьажа дIаелар СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатела заместителех, секретарах, членех йола предложени.

СССР Лакхехьарча Совето беррига раьза а болаш депутат Л. И. Брежнев юха а СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председателалла хорж.

Цул тIехьагIа СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатела хьалхарча заместителалла беррига раьза а болаш юха а хорж депутат В. В. Кузнецов. Беррига раьза а болаш хорж СССР Лакхехьарча Совета Председатела заместителаш, секретарь, членаш.

Къамаьл де дош лу Л. И. Брежнева.

(Депутата Л. И. Брежнева даь къамаьл кехатохаргда хьатIайоагIача номер тIа).

Заседане председателал деш волчо Iоеш ший цIерагIа дIаелла СССР Министрий Совета Председатела депутата А. Н. Косыгина заявлени.

«СССР Конституце 129 статьяга хьежа ший декхараш чакхдьна лоархI СССР Министрий Совето, цудухьа ший полномочеш керда хержача СССР Лакхехьарча Совета хьалхашка тIера дIайоах цо.

СССР Министрий Совето дех Хьогара е заявлени Советски Социалистически Республикай Союза Лакхехьарча Советага дIакхайкар».

Къамаьл де дош лу чIоагIа тIоараш а тохаш тIайийцача КПСС ЦК Генеральни секретара, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатела Л. И. Брежнева.

Новкъостий депутаташ!

КПСС Центральни Комитето тIадиллараIа аз предложени лу вай парте политика, съездий ЦК Пленумий решенеш кхоачашъяра чакхдаьха правительства гIулакхаш къоабалде.

Шо хьайийта лу аз СССР Лакхехьарча Совета партийни группой палатай старейшинай Советашен хьаллаьца йола юха а СССР Министрий Совета Председателалла новкъост Косыгин Алексей Николаевич хьожавара хьакъехьара КПСС ЦК предложени.

Предложени лу СССР правительства состава хьакъехьара предложенеш Лакхехьарча Советe хьагулулга новкъост Косыгина тIадилла.

Массава раьза а волаш тIаэц СССР Министрий Совета Председатела заявлене хьакъехьа баь соцам. Цу тIа терказе аз СССР Министрий Совета Председатела заявлени, къоабалду Советски правительства чакхдаьха гIулакхаш. СССР Министрий Совета Председателалла хьожаву А. Н. Косыгин. Цунна тIадула СССР правительства составах йола предложенеш СССР Лакхехьарча Советага дIалулга. СССР правительство Лакхехьарча Совето вIашагIйоллалца йолча хана СССР Министрий Совета тIадиллад цо ший деххараш дIахо кхоачашдеита.

Цу тIехь чакхйоал Союза Советен Къамий Советен цхьана хиннa хьалхара заседани.

СССР Лакхехьарча Совета сесси дIахо болх беш я.

21 апреле — Ерригсоюзни коммунистически СУББОТНИК

«Грознефть» производственни объединене технологически транспорта Грозненски управлене коллективо дика кийчо яьй ленински коммунистически субботника. 21 апреле транспортникаша болх бергба кходаьча доагора чотах. Къахьегама цIей долча дийнахьа болх беш хургва 650 саг. Царех шоай балха моттигашка къахьегаш хургва 300 болхло.

Управлене коллективо лаьрхIад шин эзар тонн халкъа боахама мовхьаш дIа-юха дахьа. Цо доп деннад В. И. Ленин ваь 109 шу дузача денна сийленца лакъа а йодаш, 21 апреле бь бетта план кхоачашъе, цу юкедисача декошка планал совгIа 20 эзар тонн халкъа боахама мовхьаш дIа-юха дахьа.

— Къаьстта дика кийчъеннай къахьегама цIейна Кельбас Степани Магомаев Лаьчой лерте латта шоферий бригадаш, — йоах управлене парторганизаце секретара А. П. Симонова. — Цу бригадаша хIара сменагIа нормаш 120 процент кхоачашъю.

Транспортникаша лаьрхIад 21 апреле шоаш даьккхача алапех 300 сом машара фонда юкъедахийта, 400 сом иттлагIа пятилетка тоаламца кхоачашъяйтарга дIадахийта. Дукха балхаш дергда управлене коллективо лостам беш а.

* * *

Къахьегама ЦIеча Байракха орден лелаеча Грозненски мехкдаьтта Iилма - тохкама институте чакхдаьннад ленински коммунистически субботника кийчо яр. Ерригсоюзни коммунистически субботнике дакъа лоацаш хургва 1280 болхло, инженерно - технически болхло, гIулакхера нах. Царех ялх бIаь гарта саг шоай балхаш тIа хургва. Институтa коллективо лаьрхIад А. Шерипова цIерагIча Грозненски мехкдаьтта чакхдоахача заводера «ВМ» яха установка болх бе йолайолийтача лакъа лаца. Цу дийнахьа диъ эзар гарггача сома маьха балхаш дергда.

Мехкдаьтта Iилма - тохкама институтера 870 совгIа саг хургва лостам беча дакъа лоацаш. Цар дIайоIарлаьа бIаь га, шин эзар гаргга кIотарг, 350 квадратни метр хулача моттиге дIадогIаргда знаш, 120 метр дIоахал дола гIашлой никъ булаpгба, института ков цIендергда.

* * *

«Связьстрой» треста ПМК-209 коллективера 200 совгIа саг хургва коммунистически субботника дакъа лоацаш. Царех 68 болхло шоай массазарча балха моттигашка къахьегаш хургва. 2640 сома маьха монтажни балхаш де лаьрхIад, пятилетка фонда юкъехьоргда 375 сом алапи. Ленински коммунистически субботник долча дийнахьа смени норма 15 процент тIехкхоачашъе лаьрхIад Амазаев Цаид лерте латтача линейни монтажникий бригадо.

Хьинарeча къахьегамца белгалдоаккхаргда ленински субботник «Грозгипросельстрой» институтa коллективо. БIаьстан къахьегама цIей долча дийнахьа балха араваргва укхазара 4 бIаь гарга саг. Царех дукхачар шефски новкъостал дергда № 51 йолча юкъерча школана. Цар бIаь метр хула хин турбаш хувцаргьа, шинъ аьшка стеллажаш кийчъергьа, иштта хьаргьа классин доскай кхо подставка, шин стенд, ялх экспозиционни доска. Шоаш шефал деча № 2 йолча берий яслена гонахьарча штакетни нарта ремонт ергьа, 800 метр хулача фенальни канализацена проект оттаергьа, хьадергда 30 берий гIайд. № 75 йолча берий беша юллаpгьа хий дена водопровод, ремонт ергьа гIуш чулоаттаеча йиъ аьшкана, хьатIая эза гIуш хьатIоазргьа, цариа шинргдола листах дола аьшн хьожадергда.

* * *

Коммунистически къахьегама субботник долча дийнахьа ялх эзар сома маьха монтажни балхаш дергда «Монтажтермоизоляция» треста специализированни управлене коллективо. Субботнике дакъа лоацаш хургва 215 саг. Царех 85 монтажник ударни гIишло «ЭЛОУ-АВТ» яха установка хьалъеча къахьегаш хургва.

Управлене монтажникаша ленински коммунистически субботника дика кийчо яьлга хьахьокх цар доахача толамаша, хьалхарча квартала план 111,7 процент кхоачашъьй цар. ХIаьта Н. Захарови А. Санови лерте латтача изолировщикий бригадаша на установка хьалъеча къа а хьегаш, хIара сменагIа нормаш 125—130 процент кхоачашъю. ИттлагIча пятилетка фонде юкъехьоргда шин эзар сом алапи.

Ф. МАЛКОВСКИЙ.

* * *

Ленински коммунистически субботник долча дийнахьа эттара лакхагIа къахьегама овсарле йолаш болх бе лаьрхIад Ленина орден лелаеча «Грознефть» объединене оборудованена ремонт еча база коллективо.

— Партийни, профсоюзни, комсомольски организацеша, — йоах партбюро секретара В. Салахутдиновас, — цу дийнахьа бергбола болх белгалбаьб. — Субботнике болх беш 220 совгIа саг хургва, царех 120 кон-карта лостам беш, гаьнаш, кIотаргаш дIайоIаш, наькъаш тоадеш хургва, хIаьта вокхар 3400 сома маьха продукци хьаергьа. «Вторчермета» складашка дIадохийтаргда 14 тонн тишa аьшк, пятилетка фонде 450 сом дIачулургда.

Масала, собране къамаьл деш сверловщика Идрисов Хаваж дош делар 21 апреле ден план 140 процент кхоачашъе а даьнха алапи пятилетка фонде дIадала а. Шоай новкъост хьаллаьцар сверловщицас Прищепа Марияс, газоэлектросварщика Мелещак Ивана, слесара Прихненко Виктора, котельщикий бригадира Красотенко Анатоле, кхьтар.

А. ТИЩЕНКО.

11—15 АПРЕЛЕ РЕСПУБЛИКЕРЧА ШУРИЙ ФЕРМАШКА БАЬЧА БАЛХА ХЬОИХАМАШ

Районаш	1978 ш.	Дийнахьа цхьан IаьтагIара йоаккха шура (кг) 1979 ш.		Товарность (процент)	[illegible]
		хьалхарча пхе дийнахьа	отчетни пхе дийнахьа		
Наурски	7,6	7,5	7,6	82	80
Шелковской	7,2	7,3	7,3	83	59
Гудермесски	6,7	6,1	6,1	86	55
Грозненски	6,1	5,9	5,9	78	41
Назрановски	4,8	5,8	5,7	76	59
Сунженски	5,8	5,4	5,4	79	63
Урус-Мартановски	4,9	5,2	5,2	78	84
Надтеречни	6,2	5,3	5,2	74	55
Ачхой-Мартановски	4,7	5,2	5,0	64	46
Малгобекски	5,2	5,0	4,9	77	44
Шалински	5,4	4,7	4,7	88	39

МАССАВА А ОАРЦАГІВАЛА ВЕЗА

КПСС XXV съезде белгалдаьккхар, промышленноста керттера декхараш да халкъа боахама хьашташ дизза кхоачашдар аьнна. Цу гІулакха арахеца продукци цахаддаш кердайоахаш, цун технически боарамаш дикали лаккхъеш, оборудовани кердача техникахи бизза пайда эцаш хила беза.

Ермоловски ДОК-а дакъа яц шолгІа низалла ДСП цеха план кхоачашъе вІаштІехьдаьлар 1976—1977 шерашка цу цеха реконструкци йича. Морально а физически а тишъенна хинна оборудовани дІенаЧунцІа хиъцар. Цул тІехьагІа мара вІаштІехьдалхазар арахецача продукце дикал лакха хургйола балхаш тоадар хьадеха а. Арахецача продукцена паччахьалкхен дикала Знак хургйола балхаш доагІача тайпара тоадара хІана а цехе дІадахана диса кхоачамбоацараш да.

ДЛШ — 50 кхача дукха тайпа да ДСП дикал товар а планаД совгІа продукци арахецар а. Бакъда, цу дакъе долча кхоачамех бизза пайда эцац Ермоловски комбинате.

Иштта, цу хьаькехьа болх тоабара нІеанга тоеонаш яц кІулнаш арахецача цехе а. Цу цеха иза ба шера 6 воар тонн нІув арахеца. Бакъда, из потребителашта бахьийта беззача тайпара дІа а бохьийташ, де доагІар дац укхаза. Цу гІуланха бехке за коммунист, комбината директора заместитель вов С.-А. Арсамирзоев.

ХІанзалца хьавІашагІа а елла болх бе дІайоалалийтац комбинате хилахаа кранозца консольно-козловой итт тонн хьалъяю крах. Крано болх ца бар бахьан да из дІа-хьа леларгйола кинь комбинате ца билдар.

Цехе нийслу арахецача продукце бонъо йоацаш сортность йоагІачул лаккхагІа увттаеш. ХІача а тоъаш яц бал-ха эша пакеташ. Лакхе дийца кхоачамбоацараш дІа ца дахар бахьан долаш соахка шера план кхоачашъянзар цехо.

Предприяте низалаш дегІаахара а арахецача продукце дикал лакхъяра а дешаш дийцар дукха ха йоацаш комбинате хиннача партсобрание. Комбината хІара цехе, участке болх беш ба коммунисташ, комсомольцаш. Уж, шоашта хьалхашка латта декхараш лоархІаме долга кхета а дац, декхарийла ба къахьегама оасарле а балха дикал а лакхъе, коллектива берриге болх паччахьалкхен планах социалистически декхараш кхоачашдергдолаш вІаштІехьбанкха.

Собрание гучадаьккхар производствара тайп-тайпара кхоачамбоацараш, къахьтта балха дикал айярца дувзаденна дараш. Эшаш йола бийдал ца тоъар бахьан долаш ДСП ера цехо ритмично болх ца бу бьгалагІа бутт ба. Хьоухийташ яр телка я. Из бахьан арахецача продукцена дукха бран ю. Цунга хьажна наха а алагаш кІезигагІа йийу. кест-каста балхара дІабуал. Цехашка цкъаза эттара лоадам боацаш дар аьнна хетар а хилац: электролампаш, урсаш, новраш. Электромотораш тоъаш дац шолхаш доахача отделене.

Арахецача продукце дикал лакха хилар тахандарча ден эггара лоархІамегІа дола гІуланх да. Бакъда, цхьаболча цехий мастераша цу даькъе коммунисташа а, тесса леладу из гІуланх, цар шоай теркам керттерча даькъе тІаухийт продукци миччагІа бесса хийца а дукхагІа арахецара. ОТК брак ераш бехктохкаме оаш, цехе хьаеча материалий дикал къоастае еза прибораш а яц. ОТК служба декхарийла я ший болх тоабе а, брак йола продукци арахецачарца цІенхаштта къовсам лоаттабе а.

Материально - технически Іалашо ера отдело вІалла ла йиш йоацаш болх во бу.

Комбината цхьаболча кулгалхошта диденнад фондоотдача. фондоемкость яха дешаш. ХІаьта уж лоархІамс а массане уйла е езаш а дола гІуланхаш да.

Пайда хургбац цкъа-цкъ сог болх тоабе гІортарах. Болх массане цхьана, барта-ца, дог лазаш хьабе беза. Керттера инженери механики коммунисташца цхьана декхарийла ба 1979 шера оттаь оргтехмероприятеш йизза чакхйоахаргйолаш комбинате гІулакх вІаштІехьдаккха, ерригa коллектив пятилетіна дигьлагІча шера план кхоачашъяра оарцагІъянкха.

Я. ЦУЕВ.

Ильич вахаши болх беши хиннача

ЛЕНИНГРАД. Городе бахача наькен хьашашех чІоагІа сий ду революцє сийлахьвоккхача баьчча В. И. Ленина вахарцен балхаьцех юззаеннача моттигий. Цу тайпара ярех цхьа моттиг я хьалха Широки оалаш хиина улица. Укхаза № 48 йолча цІагІа вахав В. И. Ленин 4 апреле дена 5 июле (1917 ш.) кхачалца цуй йоккхагІйолча йиший Анна Ильиничнайи цун наьра Елизаров Марк Тимофеевичи квартире.

Цу юкъа Владимир Ильича язьйай 170 совгІа статьяш, брошюраш, резолюцей проекташ, кхыдола документаш, итташ митингаш, массови собранеш йолча хана цига а, иштта съездашкей конференцешкей къамаьлаш даьд. моттигашкарча партийни организацей большевикашца вІашагІветтавенцаш, царна чІоагІа инструкцеш тийнай, болхлоацаш, салташца, ахархоцца беседаш яьй.

Широки улицах Ленина улица аьна цІи тиллай. ЦІенагІа (хІанз цун номер 52) хьалделлад мемориальни улг. хІаьта Владимир Ильич чувахача квартирех музей хиннай.

СУРТА ТІА: Ленина улгагІарча скверe латта В. И. Ленина бюст.

Политически экономически дешара системе

НАЬХА ДЕГЧУ ДУЖАРГДОЛА ДОШ

МоллагІча участке, моллагІа дола дош доагІача бесса къоасталелга кулгалхоех тийша да. Кулгалхо хила веза дика организатор, коллективни опытах бизза пайда эца хоаш, болхлой инициатива лакхлургйола гІуланхаш вІаштІехьдоахаш.

КПСС ЦК XXV съездо белгал ма даккхара кулгалхо балха тІера хилар тоъам бац. Из хила веза вииза вола кхетам лур а. Из тербал а даш «Сункамсжрайтаз» треста парторганизацие цахаддаш уйла ю болхлой хьалаш, царна эшар, хетар дииза кхоачашдергдола кулгалхой хьалкхебаро.

14 шу хьалхагІа треста партийни организаце В. И. Ленина биографи Іомаеча кружоке пропагандисталла хьокавир ху хана треста керттера инженер хиила Горбатенко Анатолий Дмитриевич. В. И. Ленина биографи Іомаеча кружоке ладувгІараш бар инженераш, техникаш, участкай начальникаш. ХІаьта уж специалисташ дика бовзаш волча Анатолий Дмитриевича дикагІа вІаштІехьдаргдар царца массово-политически кхетама болх бе а.

Пропагандиста хьолхашка этта декхар чІоагІа лоархІаме а бехкетокхаме а дар. ХІанзалца пропагандистала болх бахь вацар Анатолий Дмитриевич. Пропагандиста балха говзал ца хиларал совгІа, долаш дацар эша гойтера пособеш, литература.

Мел чІоагІа из занятеш чакхьаха кийчлой а, ладувгІарашта дег чу дуашаргдола къахьта дешаш баьчча биографи дІайовзийтаро шийна кора ца доагІаш саппа хетадора цунна. Из дагар доалаш воаца Анатолий Дмитриевич В. И. Ленина вахарах, цун балхах лаьца художественни литература, газеташ тІара материалаш еша волавелар, занятешка диафильмаш хьохар.

Иштта, шерагаро шерага дегІаухар пропагандиста говзал. Цунга хьежжа дикагІа ладувгІа а деша а безам боагІар наьха а. ЛадувгІарашна телча хаттарашкел жопашкеи хьежжа ховра цунна цар кхетадер фуд. Кердадаккха дезар малагІа да. Занятешка пропагандиста дувцачул чулоацам нІоаргбелар, ладувгІараш дикагІа кхета баьлар материалах.

ЛадувгІараш дешара дикагІа юкъеоазара пропагандиста тайп-тайпара методаш лелайора. ДоагІача метте шоай предприяте вахарах лаьца масалаш ихувлилга, болх тоабара долча гІуллакхех шоашта хетар дувцилга могадора ладувгІарашта. ЛоархІаме да ладувгІараша, шоаш Іомадечох кхета а кхеташ, йоагІаш йола выводаш яр. Бакъда, цкъайолча хане ладувгІарех сагІ гІалат воалаш а вийслора. ТІонха пропагандист сихлацар, къамаьла юкъе лелхацар. ЛадувгІарашта бІаргагоре, шоай даьнна гІалат, дош дІа-хьа эцаш доацшеш хинна уж бухсоцаш бахьдолчунга кхоачар.

ХІанз марксизма-ленинизма лардий школе пропагандист ва А. Д. Горбатенко. Школе дешаш 15 саг ва. Царех дукхагІбараш хьалха В. И. Ленина биографи Іомаеш хиина специалисташ ба.

Хьалхарча дигь шера ладувгІараша КПСС истори, политэкономи Іомадаьд, цул тІехьагІа — философии Іалман коммунизма. Укх тІехьарча шерашна школе Іомаду дегІаенача социализма Керттера Закон—СССР Конституци.

Дукхха шераш дІахьад А. Д. Горбатенко пропагандист волаш. ХІанз треста управляющи волча цунга хетт аз:

— Цу юкъа дешаро ладувгІарашта фу новкъостал даьд вахара гІулакхаш чакхдоахача, миштa дегІабьхкаб уж.

— Балха хІара денна вІашк бІаргагу тхо, — йоах пропагандиста. Нах даим хинараш беле а, нъамаьл дигда гучадоал цар сакхетам дикка дегІабена хилар. ЛадувгІараша тоъал дика кхетаду философе, политэкономе дешаш. Харц хургдац партбюро секретарь Горобец Валентина Николаевна марксизма-ленинизма школе хьалкхийнай аьлча.

Школе деша баьгІарий политически сакхетам дегІаахарга хьежжа лакхлу болх доашта къиъера цар сий, царех боькъоха бола производства организатораш хул, общественни вахаре цар доаца дакъа лакхлу.

Марксизма-ленинизма лардий школе деша багІараш шоаш а хул болхлой ходзтиве лоархІаме дола политически, экономически, кхыдола дешаш дувцаш. Масала, дукха ха йоацаш треста экономиста Кучерова Надежда Петровнас болхлошта йийшар экономически дешнех лаьца лекци. Миштa хьаьул юкъара рузкъа, малагІча фондера тел квартальни премеш, кхойттлагІа дола алапа, и. кх. дІ.

Марксизма-ленинизма лардий школе ладувгІашара къахьегамхой коллективашка бу болх тайп-тайпара ба. Треста болхлошта хов аварийно-диспетчерски служба начальник волча Макоговов Анатолий Васильевича бетта шоза цІеча уголове СССР турчем арахьарчен гІулакхех лаьца обзор ергйолга. Цу дешнех лаьца шоашта мел дукха радион телевиденен гІолла хеза дале а, шоаш гаттаеш деше а. моттигерча вахарца дувзадена масалаш а кхувлаш, «шоай сиго» деча къамаьлах дикагІа кхет уж.

ЛадувгІача пхийттанех (царех 8 коммунист) шийттена «Коммунистически къахьегама ударник» яха сийлен цІи еннай.

Соахка кхаь шера план хадал хьалха, СССР Конституци тІайица шу дузаш, кхоачешйир тресто. 1978 шера йиълагІча квартала балха итогех треста коллективо шоллагІа моттиг яьккхар жилищно-коммунальни боахама министерствана чуйоагІача предприятешта юкъе яьржа хиннача социалистически яхье. Пятилетка дигъагІча шера хьалхарча квартала план а ханал дигь ди хьалха кхоачашъе карагІдаьлар царна.

Иштта, хьокхамаш а доахаш, балха тІа дика кхалара новкъостал ду кхьерча звеной кулгалхошта марксизма-ленинизма лардий школе вІечча знапеша.

А. ЗИМАРИН.

ДЕ ЛЕРХІАЧУНГА—ЦХЬАН МУГІАРЕ

1979 ШЕРА I КВАРТАЛЕ КЪИЛБАСЕДА КАВКАЗА [illegible] АВТОНОМНИ РЕСПУБЛИКАШНА [illegible] СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ ЯХЬА ИТОГАШ.

ИттагІча пятилетка дигьагІа шу дІадоладеш Къилбаседа Кавказа автономни республикий къахьегамхоша тІайиццад экономика деррига доакъош дІахо дегІадоаладаре, общественни производстве эффективность айяра, балха дикал тоавра тІадерзадеь доккхий социалистически декхараш. Цу яхье керда толамаш даьхад цар.

Кхоачаш а тІехкхоачаш а яь укх шера хьалхарча квартала ерриге кертІера заданеш. Фабрикашка, заводашка, гІишлош еча, колхозашка хьагуча а йоахаш юкъейоаллай керда резерваш, материальни къахьегамен ресурсех дикагІа пайда эцаргбола гІуланхаш чагдьхай.

ПРОМЫШЛЕННОСТЬ

Яхье йиъача республикий промышлении предприятеш коллективашка къиастта уйла тІаахийтай общественни производства эффективность айяра, арахецача продукце дикал тоавра, Іилма-технически прогресс юкъейоалаяра.

«ТІехьабусараш боацаш бе болх!» яха почин социалистически индустре болхлой дехале програма а хиина дІаэттай.

Дета тоам хулаш да хьалхарча квартале продукци маьхала яккхара план ерригача республикий промышленносто кхоачашъяьлга а 1978 шера хьалхарча кварталаца кийсдича промышленная продукци дукхагІа арахийцалга а.

Квартальни програмаш совгІа автономни республикашкара мехнага хьачад дукха мехкаьтта, газ, электроэнерги, металл, машинаш, оборудовани, халкъа эша товараш.

Къахьегама оасарле лакхъеча доккхий хьокхамаш гойтад ерригача республикий промышленни предприятеша, уж доккхагІа да Нохч-ГІалгІайн Дагестански республикашка.

ТІехьабусараш боацаш квартальни програма чакхъяьккхай Дагестански АССР-а, хІаьта Нохч-ГІалгІайчене из кхоачаш ца еш цхьа предприяти йисай.

(проценташ).

	Нохч-ГІалгІай АССР	Къилбаседа-ХІирий АССР	Черсий-Балкхарой АССР	Дагестански АССР
Ерригача промышленносто продукци маьхала дикхара план кхоачашъяр	102,1	101,2	102,1	103,1
ДІадахача шера цу хинаца кийсдича	104,8	103,2	108,2	111,4
ДІадахача шера цу ханаца кийсдича къахьегама оасарле лакхъялар	104,2	103,3	108,4	110,5
Промышленни предприятеш — ерригаш	127	142	115	183
Царех продукци маьхала яккхара план кхоачаш ца яьраш	1	3	2	—

Цхьадола толамаш даьхад доалахарча республикий гІишлошъераша а.

Балха дІахо де доаеш дукха балхаш, кхоачашъе езаш йоккха планаш социалистически декхараш да цар.

дукхъа тІагІертта къахьегар. Из гуш да Нохч-ГІалгІайчен гІишлошъерий балхага хьежача. Цар тІехкхоачашъяьй капиталовложеней юкъера план, шоай низашца подрядни балхаш дара програма кхоачашъяьй, къахьегама оасарле дикка лакхъяьй.

ГІишлош еча организацей коллективашца керттера уйла тІахьийтай хьалхъь яланза йола объекташ хІеангъяра, балха дикал айяра, хьалхъбоахама плана тІа лаьрхІа йола объекташ хиннахъа хьалхъь яхара.

(проценташ)

	Нохч-ГІалгІай АССР	Къилбаседа-ХІирий АССР	Черсий-Балкхарой АССР	Дагестански АССР
Капитальни вложеней юкъара план кхоачашъяр	103	79,2	92	93
ДІадахача шера цу ханаца кийсдича	96	100	94	91
цунца:				
ГІишлой-монтажни балхий план кхоачашъяр	96	87,4	94	115
ДІадахача шера цу ханаца кийсдича	90	101,2	96	102
Бахача наха чубаха цІенош хьалдеча капитальни вложеней план кхоачашъяр	96	69,2	63	117
ДІадахача шера цу ханаца кийсдича	102	85,6	93	120
Юкъара майда дІалара план кхоачашъяр	96	47,5	84	46
ДІадахача шера цу ханаца кийсдича	6-зза	96,1	53	49
Шоай низашца подрядни балхий план кхоачашъяр	105	97,2	98	96
Къахьегама оасарле лакхъяра план кхоачашъяр	99,8	91,8	94	94
ДІадахача шера цу ханаца кийсдича	[illegible]	97,2	102	107
План кхоачаш ца ь гІишлой-монтажни организацеш	14	83,6	31	38

ЮРТА БОАХАМ

Юрта боахаме къахьегараша шоай пхьаш тІаахийтад КПСС XXV съезда, КПСС ЦК июльски (1978 ш.) Пленума решенеш кхоачашъяра. Хьайбаш леладерашта хьалхара квартал низкъало яр, хьайбаш Іангара даха, дулх, шура, фуаш дукхагІа даха девар.

Механизатораша техника кийчйир бІаьстан балхаш дара. колхозийи совхозийи кхашка бІаьстий дІаюв культураш дІаюаш я.

Хьайбай боахам дегІабоалабеча тоъал дика толамаш даьхад. Хьайбай продуктай деррига тайпаш кийчдара йола квартальни план кхоачашъяьй Нохч-ГІалгІайчен, Дагестански, Къилбаседа-ХІирий республикаша. Цунца цхьана хьайбай боахам дегІабоалабеча кхоачамбоацараш да. Дукхача боахамашка мела дегІаух дулх; шура, фуаш доахилга, хьайбай продуктивность хІанз а лоха я. Хьайбай фермашка отта а ь чакхйоахаш и довкъара чІоагІа база хьаяра, дІайийнача а дегІенашкарча а баьцех дикагІа пайда эцара. ахкн замлалхьа хьайбаш дорстадара а шура дукхагІа яккхара а мероприятеш.

Юрта боахаме тороаш кІезига яц. хІаьта кхашнех фермашкех къахьегараша шоай дехале програма лерхІ царех дикагІа пайда эцилга, юртбоахама производства эффективность лакхъелга.

(проценташ)

	Нохч-ГІалгІай АССР	Къилбаседа-ХІирий АССР	Черсий-Балкхарой АССР	Дагестански АССР
ДІадахача шера цу ханаца кийсдича дулх дакккхар	93	112	108	[illegible]
Валош шура яккхар	96	105	98	104
Кхоабача цхьан ІаттагІара яьккха шура — кг	467	535	475	380
Отчетни бетта	1 2	200	180	188
Котама фуаш гулдар	88	118	89	110
Боахама дерригача тайпашка хьайбай продукташ кийчъяра (кхы тІа еша задани е йолаш) I квартала план кхоачашъяр				
дулх	108	100,4	98	[illegible]
шура	102	103	96	103
фуаш	109	143	110	126
ДІадахача шера цу ханаца кийсдича кийчъь хьайбай продукташ				
дулх	88	108	104	93
шура	101	109	96	102
фуаш	94	126	108	105

КАПИТАЛЬНИ ГІИШЛОШ ХЬАЛЪЯР

ИттлагІча пятилетка дигьлагІча шера республикий гІишлошъераша хьалъе езаш я дукха лоархІаме производствени объекташ, цІенош, школаш, больницаш, культурно-бытовой гІирсаш. Из програма кхоачашъяра

ТОРГОВЛИ

Къахьегамхой хІара денна хьашташ кхоачашде дева халкъа боахама из лоархІаме даькъа дегІадоаладеча цхьадола толамаш даьхад. Торговни предприятеш дукхагІа хиннай, товарооборот лакхъеннай.

Ерригача автономни республикашка, Къилбаседа-ХІирийчуннгара дІаяккхача, паччахьалкхени кооперативни торговле товарооборота хьалхарча квартала план кхоачашъяьй.

Вай республике 1978 шера хьалхарча кварталаца кийсдича товарооборот 5 процент лакхъеннай.

ЛеррагІа дегІаух торговли юрташка. ХІаьта а торговле а да кхоачамбоацараш пайда оаназ йола тороаш. Торговле кІезига юкъеккхул моттигера ресурсаш, прогрессивни формаш, цхьайолча моттигашка хила езача боарам гІа яц гІуланх дара культура.

(проценташ)

	Нохч-ГІалгІай АССР	Къилбаседа-ХІирий АССР	Черсий-Балкхарой АССР	Дагестански АССР
Паччахьалкхени кооперацени торговле товарооборота план кхоачашъяр — ерригa	100,3	99,6	100,2	100,8
цунца розничи товарооборот	100,3	99,5	100,1	100,7
[illegible] кхачани товарооборот	100,7	100,3	101	102,6

БЫТОВОЙ ГІУЛАКХАШ ДАР

Керда толамаш даьхад бытовой гІулакхаш деча. Ерригача доалахарча республикаша тІехкхоачашъяьй городашка а юрташка а бытовой гІулакхаш дара заданеш.

ХІаьта цу хьаккехьа эггара дикагІа хьокхамаш да вай республикерча бытовой гІулакхаш деча болхлой. Бакъда толамаш даьхадале а кхоачамбоацараш а кІезига дац. Цхьайолча хана во а дукха гоадеш а кхоачашду наьха заказаш, быта служба материально-технически база дегІа мела ух.

(проценташ)

	Нохч-ГІалгІай АССР	Къилбаседа-ХІирий АССР	Черсий-Балкхарой АССР	Дагестански АССР
Шу доладелча дева бытовой гІулакхаш дара план кхоачашъяр — ерригa а	102	102,7	102	100
цунца:				
городашка	102	102,1	102	100,7
юрташка	102	103,6	109	100,6
ДІадахача шера цу ханаца кийсдича — ерригa а	114	104,9	107	106
цунца:				
городашка	109	104,0	107	105
юрташка	125	107,5	107	111

Идеологически балха бІухой

ДАИМ КЕРДАДАР ЛОХАШ

БархІлагІа шу да Виноградовая Надежда Яковлевна Грозненски опытно-мелиоративни станце юкхьанцарча школе пропагандист йола.

Уйла тІа а йохийташ, цІенхашта болх а беш цІена доглолаш йола пропагандист дукха еза ладувгІарашта.

Надежда Яковлевнайна пропагандиста болх дІаболалуш дукха халонаш нийслора. Горски юртбоахама институт йисте а яьнна опытно-мелиоративни станце балха еначa къонача специалиста атта дацар дешара программа карaерзае, материал дІахьехара методикех педагогики Іомае. Дукха политически литература деша дезаш яр къона пропагандист, хІаьта Іомадьр чу а лоацаш шерра конспекташ язйора цо.

Балха говзал цхьан дийнахьа хьахилац. из шераш дІахарга хьежжа дегІаух. Дешара процесса эффективность лакхъяра дикагІа йола методика лохаш тайп-тайпара формаш лелаю цо. Дукхача формаех пайда а эцаш цо беседаш, практически занятеш ю.

— ХІара занятти чакхьаккхара цхьа хоадам бола декхар оттаде деза пропагандисто шийна хьалхашка, — яхаш дувц Надежда Яковлевнас.

Юртбоахама Іилмай кандидат волча Н. Я. Виноградоваийна хов ше ладувгІарашта дувцар моттигерча материалашца дувза, шоай балхара масалаш кхувла, балхара кхоачамбоацараш гучадаха. Иштта беча балхо хІаране уйла тІахьаьо ше леладеча гІуланха. цІенхаштта уйла тІайохийт къахьегама процесс нІоаргагІа Іомаяра, тІахьех кхоачамбоацараш дІадахара.

Н. Я. Виноградовас кулгал деча юкьаьнцарча политшколе дешаш 28 саг ва. Уж дукхагІбараш лаборанташ, техникаш, шофераш ба. Дешара боарам цхьатарра бац цар. Цунга хьежжа чоалхане декхараш латт пропагандиста хьалхашка. Вахар кІоарга довзаш, пропагандиста болх дика хоаш хила веза хІара ладувгІачун дег тІа бода никъ лаха безам бола саг. ХІаьта Надежда Яковлевнах тахан ала йиш я пропагандистски говзал йизза караерзаьй цо. аьнна.

Школо болх беча шерашка ладувгІараша Іомаьйй «Экономически знаней лардаш», «Социализмн къахьегама», «КПСС XXV съезда решенешка хьежжа дола КПСС политика лоархІаме дешаш».

Укх шера берриге ладувгІараш «ДегІаенача социализма Конституци» яха тема Іомаеш ба.

Пропагандиста, ше политзанятеш чакхйоахача хана. пайда а эцаш лелаю технически средствеш, гойтара пособеш, схемаш, диаграммаш. Цар материал дикагІа кхетаийт, бІаргагур кІоаргІагІа довзийт.

Иштта, «Лаьттак дикагІа пайда эца» яха тема къоастаеча хана ладувгІараш хьежар «Минеральни органически удобренеш товсача механизацеи яр», «Цхьан шера ши къувкъам» «Хиш дехкача механизаци яр» яхача киножурналашка. Иштта, тема га хьежжа хьа е хериве, юрта боахамах дола киножурналаш хьокх занятешка.

Надежда Яковлевнас массе хана теркам тІалоаттабу ладувгІараша тема миштa Іомаьй хара, хьалха дІаяха темаш керда а йоахаш, бувзам бу деррига политически дешара. ЛадувгІарашта ховчум мах а бу, ца хоеш дар дІа а хьех пропагандиста.

Пропагандиста керда тема къоастаеча хана хаттараш а телаш токк ладувгІараша материал миштa кхетаю.

Политдешара эша литература хьалаха, цул тІехьагІа цунца болх бе Іомабу цо ладувгІараш.

Къахьегама оасарле лакхъяра, социалистически яхь шерра йоаржаяра гІо-новкъостал ду политически дешаро. ХІаьта дешар дукхагІа йолча хана пропагандиста говзалах, цун талантах тийша да. Из ха а ховш ший идейно-политически кхетама боарам лакхбе гІерт Надежда Яковлевна.

Юкхьанцарча политдешара школе болчарна юкъе дукхагІбараш балха хьалха латта нах ба. Царех ба работанташ Л. М. Осьминкина, Ю. А. Логинова, техникаш Г. А. Коновалова, В. Н. Крохолаева, кхыбараш.

28 ладувгІарех 16 агитатор ва. Царна юкъе ба партийни бюро, профсоюза моттигерча комитета членаш, жилищно-бытовой комиссе председатель, Старопромысловски районни суда халкъа заседатель, кхыбараш. Цхьакхьа вац общественни поручени йоацаш опытно-мелиоративни станце юкхьанцарча политдешара школе.

ЛадувгІараша, партийни бюро членаша сий а ду, лархІа а лоархІ пропагандист Надежда Яковлевна.

Къахьегамхошта коммунистически кхетам луча хьанаре дакъа лацарах дукхкхаза КПСС райкома Сийлен грамоташ тиннай Надежда Яковлевнана, республикански Сийлен улга тІа дІаязьйай из.

Н. Я. Виноградовас шийта бербате беча балхо лакхбу ладувгІарий политически сакхетам а къахьегама оасарле а.

М. ХОЛОХОЕВ,
КПСС обкома политически дешара ЦІен консультант.

Боахамашна хьайбаш дIахо дукхагIа дебаде аьнна лоархIаме декхар оттадаьд мехка хьайбаш леладерашта хьалхашка КПСС ЦК ноябрьски (1978 ш.) Пленумо. Пленума решенеш чIоагIа раьза хиъна тIаьйцар Сунженски района юрта боахаме къахьегамхоша. Кирова цIерагIча колхозе из белх мишта бу дувцилга дейдар аз керттерча зоотехникагара Чергизов Маьхьмада Бесланагара. Цо укхаза болх бу, бакъдар аьлча, берриге а ши бутт мара бац, цхьабакъда из гIулакх хIанзалс а тоъал дика вIаштIехьдаьккха кхийнад цун. Ер я вое. Чергизовгара аз хьайица интервью.

— Маьхьмад, дувцал, бовкъала, в, хьалхарча квартале доахан дебадара планови задани мишта кхоачашъяьй.

ЛОАРХIАМЕ ГIУЛАКХ

— Тха колхозе хьайбаш леладераша болх во баьбац хьалхарча квартале. ПланагIа 190 Iатта е сааш хиная искусственни осеменени 350 Iатта яьй, цу дакъе бугIе дига ха кхаьчача 80 пинара а. Се хьанкарт аьрхI лахкара план а кхоачашъяьй. Квартальни задани 290 Iасилг долча, 312 Iасилг даьд. ХIаьта уж хIанз дикача хьал тIа а да.

— Колхозе мишта вIаштIехьбаьккхаб хьайбошта искусственни осеменени яра болх?

— БугIе долча доахана хIара денна искусственни осеменени яра дукха къастта цу гIулакха лаьрхIача майдан тIа шоай муьъагIа лелийта арадоах уж. Осеменени япэа даргдоацаш дола доахан Iулацара хьакъоастаду, къаьсттача журнала тIа дIаладу, тIаккха техника-осеменатора П. И. Кемвреннос чакхйоаккх из. Опыт йолаш новкъост ва из, 15 шу совгIа ха я цо из болх бу, дика хов цуна из.

— Дувцал, Iаьсий мича а мишта а леладу?

— Сийрдачеи цIенача отарашка латт тха Iаьсий. Вокъонца рационага хьежжа кхоаб уж. Шоашта тIабилла болх дег тIара бу Iаьсий леладераша. КагийчIа Iаьсанта Iуналг делга дукха къахьега дезаш болх ба, къаьстта а Iодаьча хьалхарча деношка. ХIара телятницага Iуналг де дIалу оаха 38 — 40 Iасилг.

Эггара дикагIа къахьегаш шоаш хилар хьахьехкараш ба тха: В. Грещенко, М. Валаева, П. Комуроева, М. Раклова, Т. Котиева, А. Петрова, Л. Нуждина. Царгара тIехдика йоахкои Iуналги хул Iаьсашта. Кхоабилгаи отарош цIендалгаи массаза а шоай ханнахье ду цар, цу дукха цар группашкара Iаьсий уназцIена да. Дулх тIадеттадалара хьакъехьа хIанз дувца хала да, хIана аьлча оаха уж хIанзалца цIаккха а эзадац. Укх бетта де лаьрхIад оаха из гIулакх.

— Доаньара кхоачамцара гIулакх мишта латт?

— Эсала латт. Цхьабакъда из гIулакх лер тIа дакхара массе оагIорахьара торонаш лохаш да тхо. Рацион оттаеча хана долла хIама теркалду оаха. Цулухьа доанъар кIезигагIа тел шура ца лучеи могаш доацачеи доахана. Нийса хьисап деш леладу деррига доанъараш.

— Доахана керттера Iулчутардаьча № 1 йолча МТФ ветеринарни службах фу оалалургдар хьога?

— Веттехникаьла болх беш ва цига О. Хашагульгов. Колхозе болх баь стаж пхи шу я цун. Болх дикаха хIама доацаш дика бу, профилактически гIулакхаш хенаханнахье чакхдоах. Хьагучадаьха цамогаш дола доахан бокъонца дийрза даллалца карантине оттаду.

— Доахан дебадара болх дIахо тоабара де лаьрхIар фуд шун?

— Укх апрель бетта чаккъяха лаьрхIад оаха Iаьсий уназцIена хилийтара гIо де дезаш йола мероприятеш. Керда хьакинвача Iаьсашта лаьрхIа профилакторя чуйилла къаьстта помещени кийчъе доладеннад тхо. Доахана искусственни осеменени еш лелаю станок эца дага да тхо. Тхоай де йиш йолаш мел дола хIама ду оаха доахан дIахо дебадара задани толаме кхоачашъяра, шура дукхагIа йоахаргйола гIулакх дара. ХIаьта цу гIулакха толам балга колхоза берригача хьайбаш леладерех тийша да.

В. ЛЕБЕРДА,
Сунженски района «Къахьегама байракх» яхача газета болхло.

ВАЙ ДОТТАГIИЙ-ХЕРСОНЦАШ БОЛЧА

Дукха ха йоаццаш Херсонски областе, массеца аь лелаеча Нововоронцовски района яха хиннача Сунженски района делегацеца хиннав Ленина цIерагIча колхоза председатель Ш. Б. Чалиев. Оаха дехарах цо дувц цига шоашта дикагIа хийтача цхьадолча белхах.

Эггара дукхагIа цецаьлхар со Нововоронцовски района колхозий председателех цхьанне, доттагIал тIехь къамаьлаш деш тхо латташ, аьнначо: «Наьхаьа де хIана доацаш а муьъа хьа шортта йолаш а ва со». Из фу яхилга да, аьнна хет вона, тха районера председателаш-м, цу дакъе со а, бIаргах саьрг кхийтача санна сагота хьувзаш ма хулий Iурра денз бийса хиллалца, тIаккха а хьалдарен Iоарен гучадоал ца деш дисараш. дIа-юха мел хьайзачахьа шортта да де хIамаш. Доллача хIамах кхийтар тхо районерча массехк боахаме хиннача тIехьагIа. Балхаш-м, бакъдар аьлча, цига а дукха да председателий, цхьабакъда Iалаьмате нийса вIаштIехьдаьккхад цар балха ди.

Цхьа-даьле, цар вIалла я а яц вайцига «бурч доккар» оалаш дIахорча балха дийнахьа чIоагIа къахьега везаш долча наьха массе пха бестабеш йола хIара деннара планеркаш. КIиранна цкъа, производства ерригача звеньяй балха дагабовлара дукха мара гуллац специалисташ председателa кабинете. ХIаро участка кулгалхочо бIарччача кIирагIа шоай планашка хьежна болх бу — цу гIулакха шиъ безам бар до муьъа вут из лакхера ЮтIа беш ниа а бовцаш. Иштта ший мукъагIа хиларо чIоагIа бехкхоиам тIабоьябу, цу цхьан хинна наьха кхетам ше ма барра хьа а бела.

ШоалагIа-даьле, ерригача колхозашеи совхозашеи производствана керто латтараш дукхьал цхьа кагирхой ба, лоэерча звеньяшкара бамина эгара лакхерта ранташка кхаччалца. Ер да цхьа масал. Гаьнарча 1928 шера а тIехьа Макар Кузьмич Дудинча вIашагIъелляй тIехьагIа Ленина цIерагIа колхоз а хинна дIаэтта коммуна. 45 шера кулгал даьд цо цу колхоза, цунах ерригача Украине гIорбамна боахам а беш. Социалистически Къахьегама Турпал М. К. Дудинч пенсе водача хана, ший пост геттара къонача, хIаьтта 22 шу мара даланза волча вIамигача сагига дIаяла кхерамзар из, хIаьта парте райкомо а хьалласцар из кандидатура. ТIаккха фу хилар? ХIанз ялх шу даьннад цо боахама кулгалду, хIаьта, массанена а хетачох, кулгал дика а ду. Кагирхоех теша кхерац цига, цудухьа гIулакхаш дика а дад.

ЧIоагIа теркалде мегаргдолаш да мукIарча къахьегамхочуццара. Цуъна эшача хIамашцара кулгалхой гIулакхаш а. Ер да эIамигта цхьа масал, доаладе шортта долаш уж дале а. Цхьан колхозе тоъаш хиннабац доаркаш. Боахама кулгалхоша, лоаллахарча областе а баха, цигара дукха кагирхой боалабаьб шоаш болча болх бе. Хьалхарча дийнахье а денз дикача общежите дIатарбаьб цар уж, кхы тхе ца луш чубахка хьаьст-кьаьста цIенош хьалде болабеннаб. Массаш бутт баьннача тIолла шодача квартирай дIоагIаш дIаденнад хIара доаркана шийнейна.

Цар балха тIара дукха хIамаш хьалхарча юкъа тамашейна хийтар тхона, цхьабакъда оаха уж дикагIа теркал даьчул тIехьагIа, кхийтар тхо, кхы цар деш тIехдаьккха вIалла ца хиларах. из долла хIама тхоте а дулургдолаш хиларах. Шийх тийша а тийша тIаделлача гIулакха хьалхара бехкехоам хеташ. тешаме къахьегаш хIаравар хилар — из дахах, хетартакьа. оаха а хьалхагIа доиз леладанна ца доалаш хиниз нерттегдар.

Районе юкъера хьоккамаш долаш йолча «Шлях коммунизму» яхача колхозо 100 Iаттага 145 Iасилг дайт. тIера ца доалийташ хьалкеду 99 процент. ХIара кхоабача Iатта лоархIаш районе йоакха шура 3000 килограммa совгIа я, дIаьта Новоронцовица кхош яхачох. цар район областе эсалчарах цаI лоархIаш я. Берригаш а цхьана хьаийчача херсонцаш йиъ эзар килограммага кхаьчаб цхьан Iаттагара шура яккхара. Юота боахамерча лаьттай 100 гектара лоархIаш вай доттагIаша вай доаккхачул диэза дукхагIа доанх, масала, дулх. ВIаши кийсде йиш йола хIамаш дукха а да, цхьабакъда уж деррига а хIанз укх сахьата вай сатедеш дац. хIана аьлча климатически хьалаш цига вайцигара дараш моттаи да, доахана фу а цар дам мере да вай.

ГIулакх цар кхыча тайпара леладу. Хьадер кIезигагIа а долаш, хабар дукхагIа дувца Iемад вай, — хIаьта цар нийсса вовх оагIорахьара ду из. ДоакъарйчIоагIа база хьаяра хьаьнъехьа алхха ха барош вай дувца массеца шу даьннад, хIаьта из доги хIанз а ше латтачара меттахьа а даьннадац. ТIаккха новоронцовций из йола дукха ха я. Ер я денна бийсанна цхьа етт шабара рацион: свекла — 10 килограмм, сенаж — 12, силос — 8, гамаш — 5, концентраташ — 2,5 килограммаш цул совгIа, йоанкача шурий хIара цхьан литрана лоархIаш 400 граммаш, тIаккха цу литрана лоархIаш 75 грамм ямых а лу.

Цу тIа а, концентраташ худара хьисапс телан (дукхагIча хана вайцига а сална геттара сигъа йолаш тел). шоай ма хула дегIах дикагIа латаргйоала оегIун а лохаш. массела хьисапе кийчъю уж. Тамаш а яц, доахан чесоцадаьча хана цига хIара кковбача Iатта лоархIаш хIара денна 15 килограмм шура йоаккхаш хилар. Иштта хIамаш шийна карагIдувал аьнна доаккхал не йиш йолаш цхьанна а вай вайцига? Вац.

Хьайбай продукци дукха дукхагIа яхара эггара керттера декхар лоархI аз кхоачаш хилийа массе тайпара доагъараш Iалашдела. Цу тIа цхьаькха а да. МоллагIча фермерча хIара корпусе шу ра шелъергаш оттаяй. цудухьа МТФ ерригта продукци цхьоалагIча сортах лоархIаш дIател. Бакъдар аьлча, кIезигача лоархIаме дац цхьа кха юкъера ца воалаш берригача скотниканех доаркаех тешаме къахьегар а. хIаьта зоотехникаш юкъарчая доакцаш дола шоай гIулакх — хьайбаш шабара рационаш уттаеэта — хаддана леладар а, из доакъар лехаш (вай санна республика меллай) удаш ца а лелаш.

Вай доттагIий болча дахарах пайда баьлар тхона — тхона бIаргадайра болх мишта буларгба а мишта бе беза а. тхоашта бIаргадоварх дог тийшар тха хIанз укх сахьате вай дагахье доэттаеш мара йоаца планаш реальни хиларах.

Вай доттагIий балха методаш ма могта чIоагIагIа теркалъех кIоартта Iомаеи йоагIаш я. Уж вайцига юкъехьар — вай тIехьатетта йиш йоаца декхар.

Доазол дехьара

Коталон бIаьстан цIей

1961 шера 19 апреле Плайя-Хироне [illegible] хулаеш хIалаш а баь [illegible] кубински халкъо.

Плайя-Хирон яхача моттига гаьна доацаш наькъа йистте цхьа щит латт. Цу тIа доаккийча алапаща яздаьд: «Укхаьа совцаьь хиннай маькхах оттаьь бандаш». 1961 шера апрель бетта Карибски форда йистте латтача цу йокка йоацача юрта цIи деррига дунеяна дIайийзар. Плайя-Хирон реакцеи империализман низаш эхь долаш эшадара символ а хинна дIаэттай. ЦРУ кийч а яь, американски тIема самолеташеи кемашеи новкъостал а деш, Кочинос яхача заливе Кубана дукъала американски кулдаш йолаьь интервенци чакхъяллазар. ГIулакх хиланзар США тIема низаща це чугIертар къайладахьар духьа кубински территоре тIа контрреволюционерий хинна йола правительство вIашагIйолла гIортарах. Кубински революционни эскара бIухошеи халкъа милицеи кхо ди далалехьа дIадаьхар интервенце деррига кхуврчаш. Деррагача халкъо лорацц йола революци социалургйоацпага а хайна, плен баьхкар дукха наьха мохк бакка чугIертараш.

Плайя-Хироне хинна интервенцих чакх ца яьлар американски империализма латиноамерикански континенте эггара хьалхара чIоагIа эшар дар. Цо къаьлта хьахьскар малхбузехьара полушаре хинна исторически хувцамаш цхьана хIамаша социале йиш йовла процесс йолга. Революционни Кубас аьккхача коталоно айбир американски монополешта олигархашта дукъалара. Латински Америка халкъо къаман кортамукъале яккхара тIехьара къовсам.

1961 шерара апрель исторически белгала а хинна дIаэттар кубински революци дегIаахара. 16 апреле Гаване хиннача митинге, — из ер наемникаш чухьелхача хана столице а мехка кхыча городашка а кънза йийттача бомбаша бoабаьча наха хетадь, — Фидель Кастрос дIахайтар кубински революце социальни маIан.

Куба дегIаахара дIало лоархIаме белгалонаш а хинна дIаэттар коммунистически парте съезд социалистически конституции. Континенте эггара хьалхара йола керда общество ПаргIатон Гiайрен тIа хIанз а хьеш я.

1961 шера апрельски деношка хинна событеш халкъа къаьлта дага йоагIаш я.

Фидель Кастрос кубински революце социалистически маIан долга хайтача дувцилга доацаш чIоагIа нах гIадбахар, яхаш дувц 1961 шера апрельски деношка халкъа милице бIухо хиннача, Матансасерча «Районеда» яхача завода къаьнарча токара Армандо Кастаньедас. Кубинцаш революци лораеш бов кийча болга хьахьскар Плайя-Хироне хиннача тIемо. Из са вахаре эггара йоккхагIа йола событи я.

Фидель Кастрос хIанналца революце мел даьр — социализм я, аьнна сайна хьахезача, йоах Антонио Фортеса, Пинар-дель-Рио яхача провинце йолча кооператива председатела. со, ахархо, раьза хилар цо дувцачоа. ХIана аьлча, революци котъяьнначул тIехьагIа мел хиннача реформаша хьа мел даьр наьха хьашташ кхоачашдеш дар.

— Халкъа Iаьдал эттача шерашка сома мерттера хинна событи яр вай революционни эскара бIухошеи халкъа милице отрядашеи американски хулаш Плайя-Хироне йоахар, — йоах Кубай къахьегамхой профцентра шолагIча секретара Агапио Фигеррас. Социалистически наькъаца дегIаухала вIаштIехьадьккхар тхона цу котало.

Тха мехка социализм хьалхьеча карагIдаьнкарaнеи перспективашеи цецвоаккх, яхаш дувц Куба къаман билет хьакхоллаш хиннача цхьане — Фернандо Алонсос. Кубе халкъа Iаьдал эттача 20 шерах оаха даькъа толамаш революце социалистически идеяш бахьан долаш даьхад.

Плайя-Хироне яьннача коталонна хетадаь традиционни месячник хул апрель бетта Кубе. Кубински халкъа бицбеннабац революци бахьан долаш шоай вахар дIаденнараш, тIемаца дьвакка социалистически Iаьдал кхы а чIоагIде шоаш кийча хилар гойт. Сийлен цIейна хетадаь лакха социалистически декхараш кхоачашдара мехка масса йолча моттигашкара хоамаш ух укхаза. Шоашта карагIдаьккар дувцаш рапорташ тел Гавана портовикаша, Хосе Марти цIерагIча завода металлургаша, мехка транспортникаша, Моаи Никарои горнякаша, КагирхоI гIайрен тIарча цитрусоводаша, мехкарча массайолча провинцешкарча мачетеросий бригадаша.

Укх деношка кубински халкъо доккхал ду социализм хьалъеча наькъа тIа йолча Кубана карагIдаьннача. Революце кхы хургйоацаш дIаяькххай эксплуатаци, къал, расови дискриминаци. Ах колони а йолаш цхьан оагIорахьара мара экономика (шекара тростник хьалкхеяри чакхъяккхари) дегIа ца яхача Кубах хIанзарча промышленноста керда отраслеш а йолаш аграрно-индустриальни пачхьалкхе хиннай.

Халкъа Iаьдало дакхкача 20 шера нах цецболлаш дукха толамаш даьхад. Иштта, дегIаенай къахьегамхой торо, культура, халкъа деннар, могашал лорадр.

Дерригача дунен тIа, дувцилга доацаш, чIоагIа лакхденнад Кубай сий. Из революце котало яьккхача 20 шера дегIаахарах йоагIаш йола итог я. Укх шера сентябрь бетта Гаване хургья тIема блокех дIа ца кхийттача пачхьалкхеншта керте латтачар 6-гIа конференци. Цу факто тешам болаш хьахьокх, къаман кортамукъале яккха гIерташ Азерче, Африкерча, Латински Америкерча мехкаша лелабеча прогрессивни болама юкъера Кубай роль.

Тахан, вIалла ца хиннача тайпара, чIоагIа я кубински халкъа цхьоагIо, айкха кхотаденнад ер коммунистически партенеи Фидель Кастро керте латтача цун центральни комитетан гонахьа. Куба, социалистически содружества йизза бокъо йола член а йолаш, СССР-цеи кхыча вежарашка долча мехкашцеи цхьана ше хержача наькъа тIа гIолла йода.

А. ПРОКУДИН,
ТАСС корр.
Гавана.

СУРТА ТIА: 25 шу хьалха адерни [illegible] байна японски чкъарий дувцараш дига доацаш ль демонстраци.
ТАСС фотохроника.

ТIЕМА ПРОМЫШЛЕННОСТЬ— МАШАРА НАЬКЪАГIА

Герз хьаделга сихдар бекъахьара хIама хиларах нах тешаве гIерташ, цу деш цхьаннха а хIама дитац герз дIаданнахара духьала барама. Цар йоах, масала, тIема расходаша экономика дегIаахара, Iилма-технически прогресса стимулированию балхазле лохъяра, экономически кризисаш кIаьдъяра гIо ду. Кхьметтел милитаристски пропагандо Iехабаьча болхлоша, масала, ФРГ тIема производство кIезиг ма е яхаш правительствагара дехараш деш моттигаш а нийслу.

Ишта хуле а, американски Iилмахоша даьча тоххамий данегIа, 1970—74 шерашка тIема расходий боарам 80 миллиард доллар болаш шерра-шера 900 эзар болх бу моттиг тIарайоълар США. Долче, тIема расходаш алсамъюваларо болх беш бола нах совбахара меттел балхазле лакхъю.

Фу де деза тIема промышленность машара продукци арахеца йоалийтара? — цунна латтер дош дукха ха йоацаш Вене чекхъяьннача «ТIема производство машара эшарашка яккхара проблемаш» юкъаш хиннача симпозиуме. 18 мехкара баьхкача 50 сагара гергтача гIорбаьнеча Iилмахоша, специалисташа - международникаша, экономисташа, профсоюзни деятелаша, ООН-ей ЮНЕСКО-и вакилаша кхаь дийнахьа дийцар проблема экономически социальни аспекташ, из къоастаяра эггара эффективнегIча наькъаи способийн хьалъехьа дагабийлар.

Дискуссе даькъа лоацаш хиннача дукххаеша белгалдоахар, къахьегамхой эггара дукхагIа нах чулоацаш йола организацеш уж хилара тарра, профсоюзаш из гIулакх деча къаьстта боккха лоархIам болаш хилар. Конференци чакхйоаккхача хьинаре гIо де декхарийла я иштта Iилма балхахой Деррига дунен федераци, хIана аьлча дунен тIарча берригача Iилмахоех дезагIа дакъа кхачарчал доацаш цига болх беш хинна а е цунца юкъаеннача предприятешка баь а тIема производствая тIема кийчо ярей сфере болх беш да.

Симпозиуме даькъа лоацаш хиннараша дукха кхийлар герз хьаделга сихдарах доахкаш дола негативни гIулакхаш хьагойташ йола факташи цифраши. Дунен тIема производстве болх беш бе хIанз укх сахьате 60 миллион саг совгIа бола эггара дикагIа къахьегалуш, лакхагIа квалификаци йолаш бола болхлой, эггара лакхагIа класе йола специалисташ. ТIема кийчо эча дIайохийт 5 процентагара 10 процентагара кхаччалца йолча керттера бийдалаш. цу дакъе эггара мехерен дефицитнегIее ярашь а йолаш, Iалаьмате дукха энергетически ресурсаш. ТIема эча кийчоно новкъарло ю дукха экономически проблемаш къастаяра. дикка довзуу уттаду машарерча боахама гIулакхашта еш йолча капитальни вложенешта.

Вене гулъенна хиннача йоккхача форумо массе а оагIорахьара дийцар тIема сферана хьожаяьча финансови, материальни, наьха ресурсаех машара гIулакхашта пайда эцарах дола Iалаьмате чоалхане деташ. Из процесс толамца чакхъяккхара кхоачашъе езаргьа кийчъяра мероприятей бIарчча комплекс, тIема производствера болхлой машара предприятешка болх булургболаш юхакийчбе, кхыдараш де дезаргда. Симпозиуме къамаьлаш даьча дукха а дукхагIа болча ораторашa белгалдоахар керттердар: тIема производство машара эшарашка яккхар данза даргдоацаши практически кхоачашдулургдолаши хIама хилар.

В. БОЕВ,
АПН соб. корр.

УКРАИНСКИ ССР. Запорожье. «Автозаз» яхача производственни объединение «Коммунар» яхача автомобильни завода КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК карара кара тела ЦIе байрах а луш из СССР ВДНХ-арча Сийлен уига тIа дIаязъяр — из ерригача коллективе боккха толам ба.

СУРТА ТIА: «Запорожцаш» завода кое.

А. КРАСОВСКЕ сурт.

ТАСС фотохроника.

Мелиоративни системашта-дизза доал

КПСС XXV съездо хьалхашка оттадаьча керттерча декхарех цаI да лаьтташта мелиораци елга шерра дегIадоаладар.

1976—1980 шерашка лаьрхIа да 4 миллион гектар хиш декха лаьтташ эксплуатаце дIадала, 5,7 миллион гектар лаьтта доквьде, пьесаленашка, ах яьесаленашка. лоамаи районашка 37,6 миллион гектар йолча даьгIенашта хий дIа тIа дахьа.

Лаьттанна мелиораци яро торо хулийт ушалий, уншлаш тIаювлача, петараш аьнпача, даьсса дадача, ахдаьесача лаьттай чотах юртбоахаме пайда эцача лаьтташ фонд шеръяьрал совгIа, хIанз пайда эцаш дола лаьтташ тоаде а.

Нохч-ГIалгIайчен лаьтта леладара пайда эца йиш йолча лаьттай дикка дакъа кхоачам боллаш тIоадал йоацачеи эшшача хана из ца нийслучеи зоне да. Из теркал а деш, юртбоахама культурай стабильни хьувкъам чукхахьара шерра юкъедоаладе деза лаьтташна хиш дехкинaта.

Са безам ба укх статьяя тIа лаьтта хий диллара, хинпровод а чуйоагIаш болча хинбоахама системаштен сооруженештен планово-предупредительни ремонт (ППР) яра хьакъехьара массехк рекомендаци яла.

Хинбоахама системаш, сооруженеш, цар оборудовани уж эксплуатаце хьанийцача денз хаддаиза делаяра а, технически Правилашка хьежжа царна эксплуатаци яра а бехктохаме йолча персонала бIарга кIал хила еза.

ТIахьожамо Iалашду хинбоахама системаш, сооруженеш, цар оборудовани линейни персонала (объездчикий, ремонтъерий, механикий, электрикий, кхыча гIулакхерча наьха) низаща хIара денна царна де дезаш дола гIулакх а деш, уж дилла а дикача хьала тIа хулийтилга.

ХIара денна де дезача балхашта юкъе доагIа, масала, юкъ-юкъерча участкашка тIаьнна йоархIаш канал бIехдеш йола хIамаш дIаяхар: хин боахам болх бе кийча хилийтара эша кхыдола балхаш дар.

Хинбоахамий системай управленей, совхозий, колхозий кулгалхоша комиссеш ю шоай организацешца доалдеш йолча системашка, сооруженешка, цар оборудованега хьожа, система ехаи тишъеннеи элемент къоастае, цо белгалдоакх е еза ремонт малагIа я, мел боараи болаш я, маца е еза, из малагIча категорех (текущи е капитальни) я. хIаьта иштта оттаду система эрганъякха тоаяра де деза гIулакхаш малагIаш да а.

Каналашка, трубопроводашка, эксплуатационни наькъашка оросительни системашкарча сооруженешка шера шозза хьож: бIаьсти — вегетационни хий диллалехьа (лимашни орошене системашка — хий Iаржалехьа), иштта гурахьеи — вегетационни хий диллачул тIехьагIа.

Хьожача хана гучайоах телха моттигаш, уж тоаяра де дезараш белгала доах. Цул совгIа, бIаьстанарча хьажара де дезар да бIаьстий Iаьрка хиина хий дежачул тIехьагIа система малагIча хьала тIа я, вегетационни хана болх бе система кийча йий хьажар, хIаьта иштта хьатIайоагIача вегетационни юкъа система кийчъяра малагIа ремонт е еза а цун боараи мелб а къоастадар.

Царна тIарча сооруженешка а тIехьа лаьтта докъадара системашка, хиш дехкача система керттерча хий гуладеча каналага, йисте чакхъялдаца хьалгIатесса йост улача е чIоагIа дикхача догIаи хиш чакхдувлийта сооруженеш, плотинаш, хий дIаувза сооруженеш йолча хиш дехкача системай магистральни каналашка хьажар чакхдоакх бIаьсти шозза — лай хиш доладалалехьеи уж Iодаха дьаьначул тIехьагIеи. КхозлагIа хьож цу системашкеи сооруженешкеи гурахьа лакхе дийцараш кхоачаддара.

Вай республика хиш декхача лаьтташкара балхаш сихденнад. ХIамаш дIас доладалалехьа цIенъе еза оросительаш, коллекторно-дренажни сеть. Республика мелиораторош гIерт хьувкъам лакхбергболча тайпара хиво болх бергбола гIулакх вIаштIехьдаккха.

Республика мелиоративни боахама чуйоагIа чоалханеча инженерни сооруженей бIарчча комплекс, хIаьта Нохч-ГIалгIайчен территоре тIарча къовлакха долча каналий дIоахал 7 эзар километр совгIа да. 23 эзар совгIача гидротехнически сооруженешта гIулакх деш я хиш дехкача система ворхI управлене коллективаш. Дукха балхаш ду Грозненски опытно-мелиоративни станце, баьцадараши сомашц лелабара Iилма-тохкама станце балхахоша.

Вай республика хинбоахамий системаштен сооруженештен планово-предупредительни ремонт яра кийчо еши из чакхйоаккхаш низбола отряд я, боахамашта юкъерча а боахамашта чурча а сетешка ремонтии гIоподоьяреи балхаш ду НГIАССР мелиорацеи хиш боахамеи министерствана чуйоагIача пхиъ дIа-юха лелача механизированни колонна.

Цхьабакъда, дукккача субъективни а объективни а бахьанегIа цхьайолча ПМК-ша кхоачашдац хиш дехкача сета ремонт яреи из дикача хьала тIа лоаттаяреи дахьъера шоашта тIадехка декхараш.

Боахамашта юкъерчеи чурчи хиш дехкачи коллекторно-дренажни каналий хьарсамаш цIендарга вай республике шерра-шера дIаухийта капитальни затраташ юкъера лаьрхIача укх тайпара я: боахамашта юкъерча сетага — 520 эзар сом, боахамашта чурча сетага — 410 эзар сом, хIаьта деррига а — 950 эзар сом. Уж расходаш лохъе йиш я цу каналашка, коллекторашка тIаювлача хIамашца лоаттабеча къовсаме биологически методах пайда эце.

Из метод эффективни хилар хьахьехкад Туркменски ССР Тедженски районерча «Теджен» совхоза опыто. ДIадахача шерашка шерра-шера 20—25 эзар сом дохийтар цу боахамо наналаш механизмашца цIендарга. ХIанз цу магистралий хишка чухец сома хьажилг, кIай амур яхача а кхыча тайпаех долча а буц юача чкъаьрий пхандарташ, цар чIоагIа дика «бу» механизмаша беш хинна болх. Деррига а ши-кхо эзар сом мара доацаш боахама. Цу «дийнача экскаваторашка».

«Теджен» совхоза дикача опытах пайда эца йиш я вай республике а. Иштта, Шелковски, Наурски, цхьайолча кхыча районашка йолаш я из эксперимент йолале йиш йола коллектораш, хIаьта цупах пайда баргхиларах шеко а яц.

1979 шерарча хьувкъама лард йоллаш, колхозийи совхозийи кулгалхой, юртбоахамеи хинбоахамеи органаш декхарийла я мелиоративни лаьттаех эффективни пайда эцара а царна тIера планагIа лаьрхIа продукци чуяра а тIадеравдаь гIулакхаш чакхдахха. ЛоархIаме да хиннахьа а дина а хиш дехкачеи лаьтташ доккъадечеи системашта, гидротехнически сооруженешта ремонти реконструкци яр, хIамаш дIайийнача хIара гектара кхоачамболлаш хий хургдолаш. Ваккъахьа хургда хиш дехкача лаьтташта тоъам болаш удобренеши лорaяра средстваши елча.

Нийса хIама да севооборота участкаш хIанззе а бригадаштеи звеньяштеи дIенийсъяьраша хиш дехкарий, насосни установкай машинистий, кхыча профессей кадраш кийчъяьраша двар. Цхьаннха мелиоративни гектар да воацаш йита йиш яц дIахо йодача хана.

Хиш дехкеи докъадаьн лаьтташ — вай мехка рузкъа да. Царех бизза пайда эцар, хIара гектара тIара юртбоахама культурай лакхагIа бола хьувкъам чубар — лоархIамечарех дола декхар.

Р. АЛИЕВ,
НГIАССР Минводхоза хозрасчетни проектни группа начальник.

1979 ШУ-ДУНЕН ХААКЪАШТА ЮКЪЕРА БЕРА ШУ

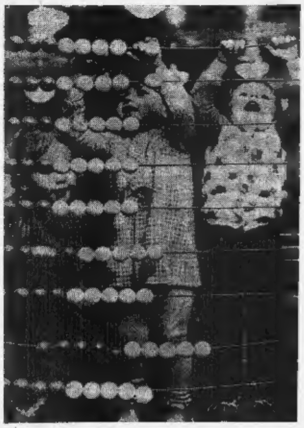

«Іилманса» бодуна маьнгаІа боахка хьалхара гІа (Польша). ЦАФ—ТАСС сурт.

«Мишгхьа, чам болаш буй?» (Япони). ТАСС фотохроника.

Суртаһ дехкаш да бераш

Шолгаіа шу да Магіалбике берий художественни школе хьиййола. Ил хьекла гІертаһ иза хьийга кьа дагадехаш, бард-бордагІа вела а кьежаш, школе директора Эльдиев Русланна дуьцу

— Хьийга кьа вевье дайндац — школа хьийнйллей, помещени дика я, эшаш мел Іола Іаімо нийцай. ХІана тха школе дешаш дукха вайнеьха бераш да. Хьанна хоо, тІехьа тІейоІіама хана бокхой художникаш, скульптораш а хинна цар шоай цІераш дІаоьзийтаргйий а? Из дерригІа дІадаькхачо а, цьанна хІамех хувца магаргбац цар искусствеца, живописаца, скульптураца боле бувзам.

МоллагІа а дьелха дІадолелуш доле гІулакх сенна бераша эггара аттагІа кхетадергданча гІулакхаца дІаболабир Руслана шийі болх, тІеьхь-тІаькагІа из чоалхена а баш. Хіана бераша композицеш еха, литературни произведеньета иллюстрацеш ю. ХІьета скульптура ezачар пластилинеца, кьаьстта а лоабетаца болх бу. ХІана хийла арабьеле городе а городал арахьа а хоза моттигаш лозеш этюдаш еох бераша.

— Цу этюдаша новкъостал ду, — йоах Русланна, — бераша зем бекхе Іамадера.

Берий искусствацара безам кІоагІба гІертаһ, дІавахча хьерча а ІІензарча заман а художникий кхоллам боадийта, уж бераш цунах дІакхетадо гІертаһ Грозне, Орджоникидзе изобразительни искусствей музейка кхуал уж Руслана, дувц царна сурт диллара, скульптура ара йолча гоавалех, Іомабу цу хьекхьеньера кинишкаш библиотекера лаха, шоаша бола пайда хьаьцаш уж дошна.

Бераша школе Іомаду рисунок, живопись, композиц, скульптура эза предметаш, кхетке-кхета хула цар искусства историех аьчца беседаш. Цу гІуланкхаша дикка гІо-новкъостал а даш Іомеденнад бераш хоза суртіан дехка, скульптураш е. Ишта, дика скульптураш ярца белгалевьяннаа Бузуркиев Адам, Арсаманов Тимур. Композица хоза йолаш эскизаш а Хидироза Соней, Богатырева Фатимай, Цороева Мадината, Шишаев Валерий, Долтмурзиев ІбрагІима араш.

Суртеш дика дакха хоаш дола бераш доккхал уш шера школе даше. Уж да Аушева Ільйса, Оздоев Руслан, Бузуркиева Марат, Ганиева Аза, Доснев Зураб, кхьбараш.

— Укх школе аз дешаш ер шоллагІа шу да, — йоах Шишаев Валерас. — ХьалхагІа сона вІалла дага ца хинна дукха дика хІамаш Іомадаьд аз укхаза. Итт класс яькха вьалча Орджоникидзерча художественни училище деша отта дага ва со. Цу гІулакха эшаш дола бІоаш тІагаІа хийчдоа воалла со. Искусствена са безам тІаэзэр, чІоагІбаар Руслан Алиевичава, Цу гІулакха аз даг тІера баркал а оал цунна.

Хьакархочоа цу дошол доккхагІа совгІат хиле йиш йий!

З. СОЛТУКИЕВА.

КЕРДАДАРАШ

Театр гастролешка доада

Нохч-ГІалгІай республиканси теннийн театро кхьча республикашка, областашка а ухаш хІара шера чакхйоах бІаьстанарен гуйринарен гастролаш. ХьатІазттай укх шерара бІаьстан гастролаш хила еза ха. Ма-хулла царна кийчлуш да укх деношка театр. Укх шера нохчий группа венгерски автора Д. Урбана «Вовбашки кІоргий цІен кьайле» яхача спектаклаца гастролашка йода вайца вежарий хьоашал лададеча Украинерча Херсонски областе. Херсонера теннийн театр хьадоагІа вай долча. «По щучьему велению», «Чуче» яхача спектаклашца Кьоаршой-Черский Автономни областе хьоашалгІа йода эрсий группа. ХІьета гІалгІай группо «Кукареку» яхача спектаклаца Адыгейски автономни областе чакхйоахаргьа шийі гастролаш.

Спектаклаш хьекха ца Іеш шийі гастролашка вай театро школашка, берий бешашка, самодеятельни теннийн театрашна лелабергба тайп-тайпара методически а практически а бола шефски болх; хурада берашца, пионерашца тайп-тайпара доле вІашагІхьетараш.

Укх бетта тхьоалагІча дийнахьа деза дІадоладенна цхьан беттан ах беттан цу гастролашка хурда театр.

А. ВИК.

●

ДОТТАГІАЛА ОАЗАШ

Дукхача хана деза шоайла айхха доттагІала бувзамаш лелабеш ба вежарашха йолча Украина Херсонски областен Нохч-ГІалгІайчен литераторай. Цар вІашт леладеча гІулакхашта юкъе дикка моттиг дІалоац шоай доттагІий толамагІйола произведенеш шо-шоай республикай книжкаш дешарашта йоазйтаро.

Ишта, хІана Херсоне араяха кийчдаш да украински меттала аьхача Нохч-ГІалгІайчен йоазонхойн поэтийн произведеней книжка. ХІаьта Нохч-ГІалгІай книжни издательстве эрсий, нохчий, гІалгІай меттала кепатоха кийчдеш да Херсонерча литераторий Н. Братана, М. Логодай, П. Цокотай, Л. Кулиша, дукхача кхычар произведеней книжкаш. Цар стихаши дуьцараши нохчий а гІалгІай а меттала дьахад А. Ведзижева, В. Саидова, М.-С. Плиева, С. Чахкиева, М. Сулаева, Х. Эдилова, Ш. Арсанукаева, Г. Гагиева. Шоаш бь из болх цар хетабу Украина Россех юхахьакхийтта 325 шу дизара.

И. САЛМАНОВ.

●

Унахцlено лораерий гlончаш

Укх деношка Шеча ЖІарга республикански общества комитета отчетно-хоржама конференц хилар. Цига доклад йир общества республикански комитета председатела М. М. Албогачиевас.

Республике бахача малах 30 процент гаргга, 331 эзар саг ва республикански общества 360 совгІча юкхьанцарча организацешка. Юкхьанцарча организацешка лелабу санитарни актив кийчьяра, санитарно-унахцІено лораяра тІаберзабь а профилактически а болх, пропаганд ю медицински а гигиенически а знанешта.

Цига кийчваьа унахошта Іунал де хоергдола тхьаь кхойтта эзар совгІа саг, шоай знанеш кІоаргдьай 2300 общественни санитарни инспектора. Обществе тІа-тІа дукхагІа хулаш боагІа мах боацаш шоай цІий унахошта дІателаш бола доараш.

Ф. МАЛКОВСКИЙ.

МЕЛ ЭШАР ІАЛАШДУ

«Іалама совгІаташ» яха тика дика йоаваш я Грозне бахача дукхача наха. Грознерта горкоопторга предприятеех хьалха латтачарех цаІ я из. БІаьсти деза гуйра чакхьаллалца йолхаш хух укхаза масесе тайпа юртбоахама продукци.

Колхозашен совхозашен, сомий бенамаш лелаеча бахача наха мел эша бІьцадаараш лоттаду тиканн. Цар укхаза хьачутеш: хохаш, петрушкаш, укроп, нарсаш, помидораш, кабуц, свекла, сибалаш, боалаш, Іаьхаш, нонсаш, кхыдола дааращ.

Вай республикера меттел, берригача вай мехкара а юртбоахама продукци ейо горкоопторго укх тика чу йоха. Ишта, пасташ — Чимкентера, харбазаш — бурунаш кхашкара, гранаташ — Азербайджанера, керда чкъаьра — Дагестанера, коартолаш — Заволжьера ухийт укхаза.

— Дукха шераш да лакхе белгалъьхача областашцен республикашцен айхха бувзам оаха лелабу. Эшаш йола ассортимент цар лоаттаю тхона, — яхаш дувц тика заведующе Умалатов Ахьмад Умалатовича. — Шоаш ертьа аьнна постамаш цІенха а ца ем дитадиц тхо цар.

Айхха бувзам лелабу кооперторашца сомий бенамаш лелаеча бахача нахаца а. Сом хьабаьлча бахача махагара совгІа йола продукци хьаййо пуьнкташ йохь. Иштта, бахача кьатара хьаийду, дукх кхийола продукташ.

Барт тайна, хьниар долаш коллектив я тика чу латтарий яр. Хіара шера цо кхочашьо план а тІаийца социалистически декхараш а.

— Шийі болх бовзаш, дика организатор ва Ахьмад Умалатович, — яхаш дувц горкоопторга а Нохч-ГІалгІай потребсоюза а кулгалхоша. ТІаьо шу да из потребительски кооперацие болх бу. ХІаьта, из укхаза балха веча кооперативни техникуме заочно дийша а ваьнна, товароведа специальность караерзаьй Ахьмада.

Ахьмад Умалатович дика бь болх белгал а боакхаш Ленински юбилейни медаль, «Советски потребительски кооперацие отличник» яха знак, кхыдола совгІаташ тинад цунна. Массехк шу хьалха еннай цунна «Нохч-ГІалгІай АССР торговле заслуженни балхахо» яха сийлен цІи а. Из сийлен цІи лелаеш Умалатов цІі хинна Іаш. Сохьа «Нохч-ГІалгІай АССР торговле заслуженни балхло» яха цІи еннай цу тика чу болх беча йоккхагІа йолча дохкархочоа Осташевская Мария Николаевнана. «ХІала тха тика чу шиъ ва «заслуженни» яха сийлен цІи дела еш. Из дукха кийслуш хІама дац торговле», — яхаш дувц тика болхлоша.

М. Н. Осташевская «Іалама совгІаташ» яхача тика чу хьалхагІа кассир яр. Торговле болх шийна байзача, цо дохкархо хила лаьрхІар. Цу гІулакха, кооперативни техникум а яьнна, цо дикаш хьайийцача мах бе эттар из. Нахана та хоиш, эшаш доланн йола Мария Николаевна шийі коллективна а, кІдархоште а дукха а еза сий а ду.

— Духхьал сона сайна карагІдаьначох еннац сона из сийлен цІи, — яхаш дувц Мария Николаевнас. — Цу совгІато белгалбаьккхар ер ерригача, тха коллективо хьнаре бь болх ба. Эттара хьалха цІи яккха безам боагІа са сайна дукха гІулакх даьча а хьехамча хинначо а Ахьмад Умалатовича. Иштта, цІераш йоах цо дукхача шерашка шийна уллув болх беча Жанникова Рамсай, Бузуркиева Беллай, Моломой Ахиай, кхычар. Хьалха а Мария Николаевнас бь болх белгала а боакхаш Ленински юбилейни медаль а еннар цунна.

Тика коллективо, берригача кооператорашца санна, пятилетна дьолагІча шера лелха социалистически декхараш тІаийцад. Цу декхарашта юкъе я гІулакташ: нйдархой хьашташ дизза кхоачаш а деш, Іамерза хила царца, болх тІехьа бусараш а боацаш бе, шера план хинал хьалха кхоачашье, яхаш. ХІаьта из пятилетна хьалхарча кхаь шера план санна цар кхоачашьергхиларах шеко я яц.

С. ВОРОНИН.

ПИСЬМО КЕПАТЕХА ДЕЦЕ А...

«Сердало» газета редакцера юртарча корреспондента Я. Нерашловас дайтача письмо тІа дувц Шаьларча универмага парфюмерии отделе болх беча продавецаша торговле боьхьомн телхем, моаш дохкача товарех цар нахегара сов мехаш доахаш хиларах.

Цу письмоца Шаьлант района председателя Л. Ветагерсова дайта хин укх тайнара де:

«Шаьларча универмага заведующа йолча парфюмере отделе торговле боьхьомн телхеш хилара хьакъельа Я. Нерашловас хьаьркаш телхача уж баь хилар гучадаьннад. Из гІулакх тахка вахийтача нйцача тайп-тайпарча товарех а мах сов бахьаб Л. Махматхадживас.

Из бахьан долаш Райпо гІаларча распорядителгІа Л. Махматхадживашн заговор яй».

Редактор Т. А. ТЕБОЕВ.

КОТБАЬЛАР НИЗБАРАШ

Дукха ха йоаццаш Наьсарен районе шерра вовзаш волча революционера Ахриев ГІапура цІерах йола Ерригсоюзни дзю-дох кІалтохаргах латара турнир хилар. Эттара хьалха революционера цІерагІа йола турнир Наьсаре хилар 1976 шера. Цу тика турнире даькъа лоацаш 4 команда мара яцар, хІаьта укх шера вайцига ера 13 команда. Уж бар Къилбаседа Кавказера, Ленинградера, РСФСР кхьче городашкара, Украинера, Белоруссера, Азербайджанера, кхыча моттигашкара 285 кьона спортсмен.

Кхаь дийнахьа вахах йизза яр совхоз-техникума спортивни зал.

Турнир официально хьаелалехьа дІадоладелар кьонсамаш. КІувса тІа ба эттара зІамагІа бола спортсменаш. Цар 10—12 шу мара дацадац. Цхьабакъда, судахошц дувцачох, лета дика хоаш а ба, боккха хилча царех боккьонна бола спортсменаш а хургба. Турнир хьайийлар кьоначa спортсмений парадаца. Командай капитанаша хьальйо турнир хьаеллара байрах. Гулбенеараша моарцал хотташ ч1ьаь1 дир КПСС Назрановски райкома пропаганда агитацеи отделна заведующа И. М. Му-[illegible].

Кьона дзюдоисташ татаме тІа арабол. 30—45 килограмм доазала дола Пензера, Тамбовера, Махачкалера, Аргунера кьона спортсменаш латаш ба хьалхара моттиг яккхара. Бакъда, иот кхабараш дика кийчбенараш бувл.

Иштта, 30 килограммага кхаччалца доал долчарна юкъе хьалхара моттиг а чемпиона цІи а яьккхар Аргунерча О. Таракова. Пензерча М. Харитонова шоллагІа моттиг яьккхар.

35 килограммага кхаччалц доазал долча категоре хьалхара моттиг яьккхар Махачкалера венача Л. А. Газимагомедова, шоллагІа моттиг Пензерча С. В. Бичкова.

Турнире чемпионаш хилар Н. Рамазанови, А. Кузумови. Уж шаккхе а 40 килограммага кхоачаш доазал дола спортсмен Аргунера ва.

ШоллагІча дийнахьа турнира доаькошхой кьонсам кха а кІоаргбелар. Цу дийнахьа татаме тІа яхье баьнабар 48—62 килограмм доазал дола дзюдоисташ. 48 килограмм доазал категоре финале вІамагІкхийтар Аргунера Гирихангов Наьсарера Оздоев. Котваьлар Гирихангов.

Бакъда, 53 килограмм доазал долча категоре латаш хинначо маьсархочун М.-С. Евлоева аьттув баьлар. Цо хьалхара моттиг яьккхар шийі категоре, хІаьта шоллагІа моттиг яьккхар Пензерча О. Пичугинна.

ТІехьарча дийнахьа турнире даькъа лоацаш бар тепагІа бараш. 62 килограмм доазал долча спортсменашта юкъе хьалхара шии моттиг яьккхар Наьсарерча И. Мальсагови С. Картоеви.

75 килограмм доазал долчарна юкъе котало яьккхар А. Хворова, шоллагІа моттиг — Орджоникидзерча Р. Чанкашвили.

Теттара яра кьонсам эттар 83 килограмм доазал долча спортсменашта юкъе. Цига кертера кьовсам наьсархошта — М. Б. Евлоевнея, Г. Салаховнея юкъе эттар. Хьалхара моттиг яьккхар маьнкарагІа хиннача Савалова.

Командий зачете хьалхара моттиг яьккхар Назранерча спортсменаша. Царга кхьчар карара хара тела кубок. ШоллагІа моттиг яьккхар Аргунерча «Урожай» ДСО командо, кхоалагІьар — Пензерча спортсменаша.

Ала деза, Наьсарен районерча команда толам кхы а боккхагІа хургбар, вагатьа санна оаха, тренераша, спортсменаша, де жел доагІар дь даларе. Вайна ма харра районе болаш ба «Ерригсоюзни» лхьашка ноталонаш яьха чемпионаш. Кьоначa спортсменаша дикка пайда эца йиш яр царца бувзам а болаш, царна хоер шоашта хьайийцадаларе.

Дог доахаш из со вай спортсменаша дІахо йодача хана а дика толамаш доахаргхиларах. Кьаьстта дика толамаш доахаш хьабоагІа вай боккхагІа бола спортсменаш. ХІаьз нарех дикагІа бараш город Фрунзе латтача кьовсамашка даькъа лоацаш ба.

Ала деза, вай кьоначa спортсменаша а турнире хьахьекхар шоай дешал, иза. Спорте оал: «Низ бар котваргва», аьле. Со чІоагІа раьза волаш дешаш да уж. Цул совгІа, эттара тхона дикагІа хетар да. Вайцига баьхка хинна хьаьший шоаш та даьча гІулакха чІоагІа раьза болаш цІабахар. Кьовсамаш доацаш мукъа дя иийсдеттa тхоай районера хоза моттигаш бІаргаяйтар оаха, цхьана кинофильмаш а хьийкар, царна кхыдола хьаьший гІулакх дир.

Я. МЕРЕШКОВ, тренер, СССР спорта мастер.

Автоинспектора колонка

ПРАВИЛАШ ИА ТЕЛХАЕ!

Шерра гІа боалаш йода бІаьсти. Из гуш да, Іалам хоидаларех дайна ца Іеш, улицаш тІарен маькъашкарен бІаьстия аькхи лелача транспорта болаш сихбаларах а. ДІа мел хьекха цхьаннена тІехьа шоллагІьар йолаш лелаш я мотоциклаш, велосипедаш.

Долча бесса аьлча, транспорта цу тайпара средствашт маькъашна сов дукха лелар ГАИ болхлой башха гІадбугаш хІама дац. ХІана аьлча цу наха юкъе кьаьстта дукха ба маькъашка лелара бокъонаш телхараш, хІаьта цунах доккха зе ма доалий. Цхьабакъда, дуккхабараш из теркал деш бац. Авареш хулаш мах боабеш, айп боахаш моттигаш кІезига ма яийслой а, мотоциклаш хехкаш бола катирхой къарлуш бац, цу дешa уйла еш бац кхуваш боагІарашта сиха лела транспортни средствашт мІеш бола цар дайи моахий. Мотоциклаш тІа а хайпе кхераме лоацараш ду шоашта боаьай болча наха, гаргара бараштa, доттагІашта, юртхошта хьалхашка. Амма харцахье ма лела, кхераме лоацараш ма де, гІулакх доацаш ма хехка мотоцикл царга оалаш саг хилац. Цудухьа, бІаргатуча зулам а хиле, саг лоаву е вув.

Масала, ПТУ-1 деша вагІа 16 шу даьнна И. Менлюков керта тІа шлем а йоацаш, номераш а йоацаш йолча «Ява» яхача мотоцикла тІа а хайна, цхьанни правилах а ваха бокъо йоацача тайпара сиха водаш, шлагбаума тІакхоачаш мотоцикл соцае а ца могаш, воддача бесса цуйна тІакхийттаа. Мотоциклист а цунна тІехьашна аьгІа йоІ а чІоагІа лоцадьд, уж шаккхе а хІанз больнице улл.

Цул цхьа ди хьалха, сарахьа, из санна е керта тІа шлем а, е лехкара бокъо а йоацаш, номераш а йоацаш йолча мотоцикла тІа вагІаш, бокъо йоацаш сиха хехка водаш соца ца а луш, машин кІалтІаьхкхай Терсаое яхача юртарча А. Ахмадова. Цу аваре ше веннав. 23 шу мара доланза волаш.

Цу дийнахьа, цу тайпара бокъонаш телха а еш, автомототранспорт лелларах аварешь льй Шаьларча В. Азиева. Новогрозненскерча Р. Гутуева, дукхача кхычар.

Кьаьстта кхераме да керта бокхабу малар а мевна цу тайпара йола транспорт лалла хар. Цхьабакъда, на геттара кхераме доллашехьа а, дукха ба, керта бокхабу малар а мале, мотоцикл хахна арабувлаш бола нах, кьаьстта а юрташка. Ер да цу тхакъесхьара кьаьгта дола масал. Наурски электростанце монтер А. Ныриев чІоагІа малара тІакхуш хинвал, амма цунца болх беш болча новкъосташа а цІагІарча девало а из теркал деш хиннадац. Цхьабакъда 2 апреле шийца болх беча новкъосташца боаржаІ совгІа малар а менна арабаьлча, мотоцикла тІа а хайша кІезига фо кхетийта дагадехад Ныряовнея М. Нечаевнея. Фо кхетийташ лелаш, зиари яьй, тІехьашка ваьгІар ве а хуаш.

А. ЧЕБУШИН, НГІАССР МВД госавтоинспектор.

ТЕЛЕВИДЕНИ

19 АПРЕЛЬ

I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.40 — Іуйранаца гимнастика.
9.15 — «Шоаш дола моттиг хьабовзийта, куржачей!».
9.45 — «Одиссейнеое» яха телевизионни художественни фильм. 2-гІа серн.
10.50 — «Эсций наан дош». Ленинградера передача. Чакхьоалхо — переламаш.
14.30 — Кердадараш.
14.50 — Хьалхарча пятилетка юбилейга. Документальни фильмай программа.
15.25 — «Эрсий мотт».
15.55 — Хоккей бола дуней чемпионат. Финальни группа доаькашхой матч. В. И. Ленина цІерагІча Центральни стадиона спорта Дворецера трансляци.
18.30 — «Сакьердаме оттадаш».
18.45 — «Тахан дуней тІа».
19.00 — Футболах бола дуней кхаьнкашта юкъера матч. СССР — Швеци. Тбилисера репортаж. Перерывах — СССР Лаккхьарча Совета депутатий кьамаьл.
21.00 — «Ха».
21.30 — Музыкальни программа. Чакхьоалча — «Тахан дуней тІа».

II ПРОГРАММА

8.00 — Передачий программа.
8.10 — УльянковгІар дезал. I передача.
8.40; 9.40 — Зоологи. 7-гІа класс.
9.10 — Людвиг ван Бетховен.
10.10 — Испански мотт. 14-гІа передача.
10.40; 11.40 — Хlамара леладема. 10-ча класса дешархошта.
11.10 — Тха дегана пхетта хьайхад тхоол.

Студенташта-заочникашта.

12.00 — Лаккхара математика. 11-гІа курс.
13.20 — Іилма коммунизм.
14.15 — Вузашка деша бола кийчлучарна. Математика.
14.45 — «Вай беш».
15.10 — Музыкальни передача.
15.30 — Художественни фильм.
17.00 — Передачий программа.
17.05 — Лоацца метрах йолча художественни фильмай программа.
17.50 — Кердача хинаной совгІашаш тІа гІоала.
17.50 — Киножурнал.
18.00 — «Нохч-ГІалгІайчоа гІоала». Информационни программа (эрсийа гІалгІайн меттала).
18.20 — «Старт».
18.30 — «Сига Іалешц» (нохчий меттала).
19.00 — «Федор Тютчев». Іилманпопулярни фильм.
19.25 — «Литературни сигна». Республикан сьолача литературий 7-ча семинара итогаш (нохчий меттала).
19.55 — «Болах кьалльхьаеб». «Электроприбор» завод (нохчий меттала).
20.15 — Киножурнал.
20.25 — Коммунистически хьакьое бола беза хеташ.
21.00 — А. Скрябинов — С. Прокофьевой произведенеш кхоачашьо РСФСР заслуженни артисте Р. Малинина (фортепиано).
21.35 — Хоккейх бола дуней чемпионат. Финальни группа доаькашхой матч.

20 АПРЕЛЬ

I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.40 — Іуйранара гимнастика.
9.00 — «ЦаІ массаннаш, массанар цхьаннена тІехьа». Ленинградера передача.
9.30 — «Иштта боллара легийла» яха художественни фильм.
10.50 — Ф. Лист. Симфоническа поэма.
14.30 — Кердадараш.
14.50 — Ерригсоюзни коммунистически субботникага. Документальни фильмай программа.
15.35 — «Шахматни школа». Разрядний класс.
16.05 — «Москва москвачаша».
16.25 — Советски композиторий произведенеех оттадаь концерт.
16.55 — В. И. Ленин ваь 109 шу дизаьра хетаь торжественни собрани. Концерт. Съездий Кремлевски Дворецера трансляци. Юкъехьача — хоккейх бола дуней чемпионат. Финальни группа доаькашхой матч. 1-гІа период.
21.00 — «Ха».
21.45 — Хоккейх бола дуней чемпионат. Финальни группа доаькашхой матч. 2-гІа 3-гІа периодаш. Юкъехьача — «Тахан дуней тІа» яха информационни выпуск.

II ПРОГРАММА

8.00 — Передачий программа.
8.10 — «УльяновгІар дезал». 2-гІа передача.
8.40; 9.30 — Природоведени. 2-гІа класс. БІаьсти хаалехо.
9.00 — Спектаклера лаараш.
10.10; 17.00 — Англиски мотт. 15-гІа передача.
10.40; 11.40 — Истори. 9-гІа класс.
11.10 — ПТУ дешархошта. Физика.

Студенташта-заочникашта.

12.10 — Лаккхара математика. 1-гІа курс.
13.25 — Вс. Вишневский. «Оптимистически трагеди».
16.15 — Вузашка деша бола кийчлучарна. Физика.
16.45 — Здравствуй — зора.
16.40 — Людвиг ван Бетховен.
16.15 — Кьоначa техникашта лаьрхІа передача.
17.00 — Передачий программа.
17.05 — Берашта лаьрхІа фильм.
17.40 — «Хьа горизонташ».
18.10 — «Нохч-ГІалгІайчоа гІоала». Информационни программа (эрсийа нохчийн меттала).
18.30 — «Зама» (гІалгІай меттала).
19.00 — «Киноанкьбаро алала».
19.20 — «Искусства дуней чу». «Нохч-ГІалгІайчен художникаш — Ленинна» (нохчий меттала).
19.45 — «Бахара зама». Іилманпопулярни фильм.
20.05 — «Шолла хетар», «Болаллас лехал».
20.35 — Киножурнал.
20.45 — Кхана — Ерригсоюзни ленински коммунистически субботник. Субботника кийча яра а из дІадахьара а республиканска штаба начальника, КПСС обкома шоллагІча секретара Л. Д. Магомедова кьамаьл.
22.00 — «Водхой мерни». Телевизионни фильм.
21.00 — Художественни фильм.

РАДИО

19 АПРЕЛЬ

6.00 — «ДуьззагІа мура хьалхара тІехьа». Корреспонденции (гІалгІай меттала).
6.55 — Ашараш (гІалгІай меттала).
7.15 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор.
7.25 — «Сердало» газета обзор.
7.30 — Хоамаш.
8.10 — Передачий программех хаттаршах лоацаш (эрсийн гІалгІайн меттала).
8.35 — «Советски Эскара бІуьйой макхатеда». Концерт (гІалгІай меттала).
9.15 — «Общественни мурдал дорасеш» яха радиожурнал (эрсий меттала).
9.35 — Ашараш (эрсий меттала).
9.45 — Маьха хьошташ доагІа кхоачаланда. Пассажирски автотранспорта Грозненски производственни объединенеа передача (гІалгІай меттала).
10.00 — Передачий программех хаттаршах (эрсий меттала).
10.01 — Литературни Нохч-ГІалгІайче (гІалгІай меттала).
10.20 — Ашараш (нохчий меттала).
10.30 — «Москва. Кремль. Ленинга». Беседа (нохчий меттала).
16.45 — Ерригсоюзни ленински коммунистически субботника маькъадалашт (эрсий меттала).
18.00 — Керда хоамаш (эрсий, нохчий, гІалгІай меттала).
18.40 — «Атенст» яха радиожурнал (нохчий меттала).

7.15 — «Грозненский рабочий» газета обзор.
7.25 — «Ленинан некъ» газета обзор.
7.30 — Хоамаш.
8.10 — Передачий программех хаттаршах (эрсийн нохчийн меттала).
8.25 — Илли, ашараш, халхараш (нохчий меттала).
8.50 — Социалистически тхоа деканаш (эрсий меттала).
9.15 — «Хьалха тІехьоаллой болх беш бо» (нохчий меттала).
9.35 — «Кхоаш лелерий радионоала» (эрсий меттала).
9.45 — «ДоттагІий оазаш» (эрсий меттала).

20 АПРЕЛЬ

6.00 — «Юртара малар» (эрсий меттала).

Хоттиела

Тахан республике гІоллей Грозней кІезиг - дукха моржаш а йолаш, йоачаш а йоацаш, малкбузехьара секунде 2—7 метр чІоагІа мух а хьекхаш хилен фегара температура республике 13—18, Грозне 15—17 градус йІовхал йолаш хилен тарлу.

Кхоана моржаш а йолаш, догІа а делхаш, тайп-тайпарча сагІокашкахьара секунде 3—7 метр чІоагІа мух а хьекхаш хилен фегара температура бийсана 1—8, дийнахьа 8—13 градус йІовхал йолаш хилен тарлу.

Метеостанци.

СПОРТ
ЯЙГАЧА АТЛЕТИКА ПРИЗ

Шоаттен кІиранки деношка физически культурай спортен городской комитето яйгача атлетика ахканара сезон хьаеллара приз яккхара яхьаш чакхьаьхар. Цига даькъа лоацаш бар «Буревестник», «Труд», «Спартак», «Трудовые резервы», «Урожай», «Локомотив» яхача обществай спортсменаш.

Командашта юкъе хьалхара моттиг яьккхар «Буревестнико» — 849 очко, шоллагІча моттиге дІанйсьелар «Труд» — 636 очко, хІьата кхоалагІа моттиг — гороносна ДЮСШ — 521 очко.

Массехк доакъоех котало яьккхар цу яхьашка дакъа лоацаш хиннача спартаковца, десятиборьях дуней хьакъашта юкъерча класса спорта мастера Казанцев Александра.

БІаь метр вадарах хьалхара моттигаш яьхар «Трудерча» Корешков Александрен спартаковца Грабельников Александрен.

Пятиборьях кьовсалуш хиннача спартаковкас Казанцева Людмилас 3150 очко а болаш хьалхара моттиг яьккхар.

Котаьлоаш яьхача командашта а спортсменашта а грамоташи кхыдола совгІаташи делар.

* * *

Минске хилар СССР Гершадарча Низий яйгача атлетиках йола Ерригсоюзни яхьаш. Цу яхьашка дакъа лаьцар грозненцаша: СССР спорта мастерала кандидати Рейман Маринаси хьалхара разряд йолча Спеговской Олегеи.

Уж даькъа лоацаш бар 60 метр вадарах йолча яхьашка. Цига Олега (6,8 секунда) шоллагІа моттиг яьккхар, хІаьта Маринас (7,4 секунда) хьалхара моттиг яьккхар. Ала догІа, СССР спорта мастера цІи яккхара Марянайна секунда иттлагІа дола даькъа мара ца йишаьгІа.

Бек АБАДИЕВ.

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковски ул. 92. Телефонаш: редактора — 9-24-08; редактора заместителя — 9-24-03; бехктохкама секретара — 9-24-00; отделий: партийни дахаре — 9-24-04; промышленностен транспортен — 9-24-01; юрта бахаман — 9-24-06; культура — 9-24-05; кехьаной — 9-24-07; корректорски — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 9-24-08; заместителя редактора — 9-24-03; ответственного секретаря — 9-24-00; отделов: партийной жизни — 9-24-04; промышленности и транспорта — 9-24-01; сельского хозяйства — 9-24-06; культуры — 9-24-05; писем — 9-24-07; корректорской — 2-89-88.

Газет арадувл шинарен, ереи, шоаттен деношка

СФ05128. «Грозненский рабочий» издательствен типографи, Маяковски, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 2372.